

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

Γ' ΤΕΥΧΟΣ

Επιμέλεια: [Nemesis](#)

ΛΑΤΙΝΙΚΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

Γ' ΤΕΥΧΟΣ

Αντί Προλόγου

Οι σημειώσεις αυτές αποτελούν μια συστηματική προσπάθεια προσέγγισης των Λατινικών της Θεωρητικής κατεύθυνσης Γ' Λυκείου με βάση τις σύγχρονες αρχές που διέπουν τη διδασκαλία του μαθήματος στο Ενιαίο Λύκειο.

Επιμέλεια: Nemesis

ΜΑΘΗΜΑ XL (40)

ΑΚΛΟΝΗΤΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ
ΑΠΕΙΛΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΑΤΟΡΑ

Sulla, occupata urbe, senatum armatus coegerat **ut G. Marius quam celerrime hostis iudicaretur**. Cuius voluntati nemo obviam ire audebat; solus Quintus Mucius Scaevola augur de hac re interrogatus sententiam dicere noluit. Quin etiam **cum Sulla minitans ei instaret**, dixit is Sullae: «**Licet mihi ostendas agmina militum, quibus curiam circumsedisti; licet mortem miniteris**, nunquam tamen ego hostem iudicabo Marium. **Etsi senex et corpore infirmo sum**, semper tamen meminero urbem Romam et Italiam a Mario conservatam esse».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Σύλλας, αφού κατέλαβε την πόλη, είχε συγκαλέσει τη Σύγκλητο ένοπλος, **για να κηρυχθεί όσο γίνεται γρηγορότερα ο Γάιος Μάριος εχθρός**. Στη θέλησή του κανείς δεν τολμούσε να πεί αντίθετα, μόνος ο Κόιντος Μούκιος Σκαϊόλας ο οιωνοσκόπος, όταν ζητήθηκε η γνώμη του γι'αυτή την υπόθεση, δεν θέλησε να ψηφίσει (στη Σύγκλητο). Και επιπλέον, **όταν ο Σύλλας τον πίεζε απειλητικά**, είπε αυτός στο Σύλλα: «**Ακόμα κι αν μου δείχνεις τα αγήματα των στρατιωτών, με τα οποία έχεις περικυκλώσει το Βουλευτήριο**· ακόμα κι αν με απειλείς με θάνατο, εγώ όμως ποτέ δεν θα κηρύξω το Μάριο εχθρό. **Αν και είμαι γέρος και με αδύναμο σώμα**, πάντα όμως θα θυμάμαι ότι η πόλη Ρώμη κι η Ιταλία από το Μάριο σώθηκαν».

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Sulla: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. *Sulla -ae, αρσ.α' = **ο Σύλλας**

occupata: αφαιρ. ενικ. θηλ. της μτχ.παθ.πρκ. του ρ.occuro-occupavi-occupatum-occupare.1 = **καταλαμβάνω**

urbe: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *urbs -is, θηλ.γ' = **η πόλη**

senatum: αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. *senatus -us. αρσ.δ' = **η Σύγκλητος (μόνο ενικός)**

armatus: ονομ.ενικ.του επιθέτου β'κλ. armatus -a -um (επιθετ/μένη μτχ.του armo.1) = **ένοπλος**

coegerat: γ'ενικ.οριστ.υπερ. Ε.Φ. του ρ.cogo-coegi-coactum-cogere.δ = **συγκαλώ**

ut: τελικός σύνδεσμος = **για να**

G. Marius: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Gaius -ii(i), *Marius -ii(i) αρσ.β' = **ο Γάιος Μάριος**

quam: επίρρημα επιτατικό του υπερθετικού = **όσο το δυνατόν**

celerrime: επίρρημα υπερθετικού βαθμού (από το επίθ. celer -ris -re) = **γρηγορότερα (εδώ)**

hostis: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *hostis -is, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

iudicaretur: γ' ενικ.υποτ.παρατ. Π.Φ. του ρ.iudico-iudicavi-iudicatum-iudicare.1 = **κηρύσσω**

Cuius: γενική ενικ.αρσ. της αναφ.αντωνυμίας qui-quis-quod = **ο οποίος -α -ο**

voluntati: δοτ.ενικ. του ουσιαστ. voluntas -atis, θηλ.γ' = **η θέληση**

nemo: ονομ.ενικ.αρσ. της ουσιαστ. αόρ.αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς-καμία-τίποτα**

obviam: επίρρημα = **αντίθετα**

ire: απρφ.ενεστ. του ρ. *eo-ivi(ii)-itum-ire = **πηγαίνω**

audebat: γ' ενικ.οριστ.παρατ. Ε.Φ. του ρ.*audeo-ausus sum-audere.2 (ημιαποθετικό) = **τολμώ**

solus: ονομ.ενικ.αρσ. του αντίθετικού επιθέτου *solus -a -um = **μόνος -η -ο**

Quintus: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Quintus -i, αρσ.β' = **ο Κόιντος**

Mucius: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Mucius -ii(i), αρσ.β' = **ο Μούκιος**

Scaevola: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Scaevola -ae, αρσ.α' = **ο Σκαιούλας**

augur: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. augur -uris, αρσ.γ' = **ο οιωνοσκόπος**

de: πρόθεση με αφαιρετική = **για**

hac: αφαιρ.ενικ.θηλ. της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -η -ο**

re: αφαιρ.ενικ. του ουσιαστ. res, rei, θηλ.ε' = **το πράγμα, η υπόθεση**

interrogatus: ονομ.ενικ.αρσ.της μτχ.παθ.πρκ. του ρ.interrogo-interrogavi-interrogatum-interrogare.1 = **ρωτώ**

sententiam: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. sententia -ae,θηλ. α' = **η άποψη**

diceret: απρφ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. *dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέω**

noluit: γ'ενικ.οριστ.πρκ. του ρ. *nolo-nolui-nolle = **δεν θέλω**

Quin etiam: επιδοτική σύνδεση = **και επιπλέον**

cum: χρονικός σύνδεσμος - ιστορικός-διηγηματικός = **όταν**

Sulla: ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *Sulla -ae, αρσ.α' = **ο Σύλλας**

minitans: ονομ.ενικ.αρσ.της μτχ.ενεστ.του ρ. *minitor-rninitatus sum-(minitatum)-minitari.1 (αποθετικό) = **απειλώ**

ei: δοτ.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -η -ο**
instaret: γ'ενικ.υποτ.παρ. Ε.Φ.του ρ.insto-institi —instare.1 = **ασκώ πίεση σε κάποιον**

dixit: γ'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ του ρ. *dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέω**

is: ονομ.ενικ.αρσ. της οριστικής αντρ. is-ea-id = **αυτός -η -ο**

Sullae: δοτ.ενικ.του ουσιαστ. *Sulla -ae, αρσ.α' = **ο Σύλλας**

Licet: παραχωρητικός σύνδεσμος = **ακόμα και αν**

mihi: δοτ.ενικ.αρσ. της προσωπικής αντων. α' προσώπου ego = **εγώ**

ostendas: β' ενικ.υποτ.ενεστ.Ε.Φ.του ρ.ostendo – ostendi – ostensum (ostentum) ostendere.3 = **δείχνω**

agmina: αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. agmen -inis, ουδ.γ' = **το άγημα**

militum: γεν.πληθ.του ουσιαστ. miles, militis , αρσ.γ' = **ο στρατιώτης**

quibus: αφαιρ.πληθ.ουδ.της αναφ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

curiam: αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. curia -ae, θηλ.α' = **το Βουλευτήριο**

circumsedisti: β'ενικ.οριστ,πρκ. Ε.Φ.του ρ.circumsedeo-circumsedi-circumsessum-circumsedere.2 = **περικυκλώνω**

licet: παραχωρητικός σύνδεσμος = **ακόμα και αν**

mortem: αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. *mors, mortis , θηλ.γ' = **ο θάνατος**

miniteris: β'ενικ.υποτ.ενεστ. του ρ. *minitor-minitatus sum-minitari.1(αποθετικό) = **απειλώ**

numquam: επίρρημα = **ποτέ**

tamen: αντιθετικός σύνδεσμος = **όμως**

ego: ονομ.ενικ.αρσ.της προσωπικής αντων. α' προσώπου ego = **εγώ**

hostem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *hostis -is,αρσ.γ' = **ο εχθρός**

iudicabo: α' ενικ.οριστ.μέλλ. Ε.Φ.του ρ.iudico-iudicavi-iudicatum-iudicare.1 = **κηρύσσω**

Marium: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *Marius -ii(i), αρσ.β' = **ο Μάριος**

Etsi: εναντιωματικός σύνδεσμος = **αν και**

senex: ονομ. ενικ. του ουσιαστ. *senex, senis, αρσ. γ' = **ο γέρος** (γεν.πληθ: senum)

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

corpore: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. corpus,corporis, ουδ.γ' = **το σώμα**

infirmo: αφαιρ.ενικ. του επιθέτου β' κλ. infirmus –a –um = **αδύναμος**

sum: α' ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ. sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

semper: επίρρημα = **πάντα**

tamen: αντιθετικός σύνδεσμος = **όμως**

meminero: α' ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ.memini – -meminisse = **θυμάμαι**

urbem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *urbs -is, θηλ.γ' = **η πόλη**

Roman: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ.*Roma –ae, θηλ.α' = **η Ρώμη**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

Italiam: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *Italia –ae, θηλ.α' = **η Ιταλία**

a: πρόθεση με αφαιρ. = **από**

Mario: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *Marius –ii(i), αρσ.β' = **ο Μάριος**

conservatam esse: απρφ. πρκ. Π.Φ. του ρ. conservo-conservavi-conservatum-conservare.1 = **σώζω**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 40

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<p>α' κλίση Sulla, ae (A) Scaevola, ae (A) sententia, ae (Θ) curia, ae (Θ) Roma, ae (Θ) Italia, ae (Θ)</p> <p>β' κλίση Gaius, ii/i (A) Marius, ii/i (A) Quintus, i (A) Mucius, ii/i (A)</p> <p>γ' κλίση augur, ris (A) hostis, is (A) miles, itis (A) senex, senis (A) urbs, is (Θ) voluntas, tis (Θ) mors, rtis (Θ) agmen, inis (O) corpus, oris (O)</p> <p>δ' κλίση senatus, us (A)</p> <p>ε' κλίση res, ei (Θ)</p>	<p>β' κλίση armatus, a, um infirmus, a, um</p> <p>γ' κλίση celer, celeris, celere</p> <p>ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ</p> <p>qui, quae, quod (αναφ.) nemo, nemo, nihil (αόρ.) hic, haec, hoc (δεικτ.) is, ea, id (δεικτ. οριστ.) ego (προσ. α' πρ.) meus, a, um (κτητ. α' πρ.)</p> <p>solus, a, um (αντων. ε' πρ.)</p>	<p>Α' συζυγία occuro, occupavi, occupatum, occupare armo, armavi, armatum, armare iudico, iudicavi, iudicatum, iudicare interrogo, interrogavi, interrogatum, interrogare conservo, conservavi, conservatum, conservare</p> <p>insto, institi — — instare → μτχ. μέλλ. instaturus minitor, minitatus sum, minitari (αποθ.)</p> <p>Β' συζυγία audeo, ausus sum, audere (ημισποθ.) circumsedeo, circumsedi, circumsessum, circumsedere</p> <p>Γ' συζυγία cogo, coegi, coactum, cogere dico, dixi, dictum, dicere ostendo, ostendi, ostensum, ostendere</p> <p>ΑΝΩΜΑΛΑ nolo, nolui, — —, nolle eo, i(v)i, itum, ire memini, meminisse (ελλειπτικό) sum, fui, —, esse</p>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 40

1. **Sulla, occupata urbe, senatum armatus coegerat:** κύρια πρόταση, **armatus:** επιρρ. κατηγ. τρόπου στο **Sulla:** υποκ. στο **coegerat:** ρήμα της πρότασης, **senatum:** αντικ. στο **coegerat,** **urbe:** υποκ. στο **occupata:** ιδιάζουσα ή νόθος αφαιρ. απόλυτη χρονική μτχ.
2. **ut Marius quam celerrime hostis iudicaretur:** δευτερ. τελική ποόταση. Εσάγεται με τον τελικό σύνδεσμο ut (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. τελικές προτάσεις, γιατί ο σκοπός στα Λατινικά θεωρείται υποκειμενικός. Είναι υποτακτική παρατατικού (*iudicaretur*), γιατί εξαρτάται από

ρήμα ιστορικού χρόνου (coegerat: υπερσυντ.) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων), **hostis**: κατηγ. στο **G. Marius**: υποκ. στο **iudicaretur**: ρήμα της πρότασης, **quam celerrime**: επιρρ. προσδ. τρόπου.

3. **Cuius voluntati nemo obviam ire audebat**: κύρια πρόταση, **nemo**: υποκ. στο **audebat**: ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **obviam ire**: αντικ. στο **audebat**, **obviam**: επιρρ. προσδ. τρόπου, **cuius**: γεν. υποκ. στο **voluntati**: αντικ. στο **obviam ire**.
4. **solus Quintus Mucius Scaevola augur de hac re interrogatus sententiam dicere noluit**: κύρια πρόταση, **solus**: κατηγ. προσδ. στο **Quintus Mucius Scaevola**: υποκ. στο **noluit**: ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **dicere**: τελ. απρμφ. αντικ. στο **noluit** και στο **interrogatus**: χρον. μετ. συνημμένη, **sententiam**: αντικ. στο **interrogatus**, **augur**: παράθ. στο **Quintus Mucius Scaevola**, **de re**: εμπρόθ. προσδ. αναφοράς, **hac**: επιθ. προσδ. στο **re**.
5. **cum Sulla minitans ei instaret**: δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό **cum** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει σχέση αιτίας - αιτιατού ανάμεσα στην δευτερεύουσα και στην κύρια. Είναι υποτακτική παρατακτική (**instaret**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**dixit**: πρκ.) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν. **Sulla**: υποκ. στο **instaret**: ρήμα της πρότασης και στο **minitans**: τρόπ. μετ. συνημμένη, **ei**: αντικ. στο **instaret**.
6. **Quim etiam dixit is Sullae**: κύρια πρόταση, **is**: υποκ. στο **dixit**: ρήμα της πρότασης, **Sullae**: έμμ. αντικ. στο **dixit**.
7. **"Licet mihi ostendas agmina militum"**: δευτερ. παραχωρητική πρόταση. Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο **licet** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει μια υποθετική κατάσταση, που και αν δεχτούμε ότι ισχύει δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**ostendas**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**iudicabo**: μέλλοντας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν. **tu**: ενν. υποκ. στο **ostendas**: ρήμα της πρότασης, **mihi - agmina**: έμμ. - άμ. αντικ. στο **ostendas**, **militum**: γεν. περιεχομένου στο **agmina**.
8. **quibus curiam circumsedisti**: δευτερ. αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο **agmina** ή στο **militum**. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quibus** και εκφέρεται με οριστική (**circumsedisti**: πρκ.) για να δηλώσει κάτι το πραγματικό. **tu**: ενν. υποκ. στο **circumsedisti**: ρήμα της πρότασης, **curiam**: αντικ. στο **circumsedisti**, **quibus**: αφαιρ. οριστ. μέσου.
9. **licet mortem miniteris**: δευτερ. παραχωρητική πρόταση. Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο **licet** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει μια υποθετική κατάσταση, που και αν δεχτούμε ότι ισχύει δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**miniteris**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**iudicabo**: μέλλοντας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν. **tu**: ενν. υποκ. στο **miniteris**: ρήμα της πρότασης, **mortem**: αντικ. στο **miniteris**.
10. **numquam tamen ego hostem iudicabo Marium**: κύρια πρόταση, **ego**: υποκ. στο **iudicabo**: ρήμα της πρότασης, **hostem**: κατηγ. στο **Marium**: αντικ. στο **iudicabo**, **numquam**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
11. **Etsi senex et corpore infirmo sum**: δευτερ. εναντιωματική πρόταση. Εισάγεται με τον εναντιωματικό σύνδεσμο **etsi** και εκφέρεται με οριστική, γιατί ο **etsi** εκφέρεται πάντα με οριστική. Είναι οριστική ενεστώτα (**sum**) και δηλώνει μια πραγματική πράξη ή κατάσταση παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας. **ego**: ενν. υποκ. στο **sum**: ρήμα της πρότασης **senex**: κατηγ. στο **ego**, **infirmo**: επιθ. προσδ. στο **corpore**: αφαιρ. κατηγ. ιδιότητας.
12. **semper tamen meminero urbem Roman et Italiam a Mario conservatam esse**: κύρια πρόταση, **ego**: ενν. υποκ. στο **meminero**: ρήμα της πρότασης, **urbem - Italiam**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **conservatam esse**: ειδ. απρμφ. αντικ. στο

ΛΑΤΙΝΙΚΑ Γ' ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ: **Nemesis**

meminero, **a Mario**: εμπρόθ. προσδ. ποιητ. αιτίου στο conservatam esse,
Roman: επεξήγηση στο urbem, **semper**: επιρρ. προσδ. χρόνου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
3. α) Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
β) **celerite**: να κλιθεί ο θετικός και συγκριτικός βαθμός του αντίστοιχου επιθέτου.
4. **audebat**, **instaret**: να σχηματιστούν όλα τα απαρέμφατα και οι μετοχές των ρημάτων.
1. **Marius, hostis, senex, urbe, mihi, solus, nemo**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς (τα επίθετα και οι αντωνυμίες στα τρία γένη).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. **ut Marius quam celerrime hostis indicarerur**:
α) να μετατραπεί η σύνταξη σε ενεργητική
β) να δηλωθεί ο σκοπός με όλους τους δυνατούς τρόπους.
2. **Quin etiam cum Sulla minitans ei instaret, dixit is Sullae**: να μετατραπεί η υπογραμμισμένη πρόταση σε μετοχική έκφραση.
3. Να αναλυθούν οι μετοχές του κειμένου στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.
4. Να δικαιολογηθεί η εκφορά των δευτερευουσών προτάσεων του κειμένου.
5. **Licet mihi ostendas agmina militum, quibus curiam circumsedisti; licet mortem miniteris, numquam tamen ego hostem iudicabo Marium**: να μεταφερθεί η περίοδος στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση **dixit is Sullae**.

ΜΑΘΗΜΑ XLI (41)

ΜΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΣΕ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΟΥΝ,
ΟΧΙ ΓΙΑ ΝΑ ΜΙΑΑΣ

Curius et Fabricius, antiquissimi viri, et his antiquiores Horatii plane ac dilucide cum suis locuti sunt; non Sicanorum aut Pelasgorum, **qui primi coluisse Italiam dicuntur**, sed aetatis suae verbis utebantur. Tu autem, **proinde quasi cum matre Evandri nunc loquaris**, sermone abhinc multis annis iam obsoleto uteris, quod **neminem scire atque intellegere vis, quae dicas**. Quia, homo inepte, taces, **ut consequaris, quod vis?** Sed antiquitatem tibi placere dicis, **quod honesta et bona modesta sit**. Sic ergo vive, **ut viri antiqui**, sed sic loquere, **ut viri aetatis nostrae**; atque id **quod a G. Caesare scriptum est**, habe semper in memoria et in pectore: «**tamquam scopulum**, sic fugias verbum insolens atque inauditum».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Κούριος και ο Φαβρίκιος, αρχαιότατοι άνδρες, και οι αρχαιότεροι τους Οράτιοι συνομιλούσαν με τους συγχρόνους τους καθαρά και με διαύγεια· δε χρησιμοποιούσαν τη γλώσσα των Σικανών ή των Πελασγών, **οι οποίοι λένε ότι πρώτοι κατοίκησαν την Ιταλία**, αλλά της εποχής τους (τη γλώσσα). Εσύ όμως, **σα να μιλάς τώρα με τη μητέρα του Ευάνδρου** χρησιμοποιείς λόγο ξεπερασμένο πια εδώ και πολλά χρόνια, **επειδή δεν θέλεις κανείς να γνωρίζει και να καταλαβαίνει τι λες**. Γιατί, ανόητε άνθρωπε, δεν σωπαίνεις, **για να πετύχεις, αυτό που θες**; Αλλά λες ότι σου αρέσει η αρχαιότητα, **επειδή είναι τιμημένη και καλή και σεμνή**. Έτσι επομένως να ζεις, **όπως οι αρχαίοι άνδρες (ζούσαν)**, αλλά έτσι να μιλάς, **όπως οι άνδρες της εποχής μας (μιλούν)**· και αυτό το οποίο γράφτηκε από το Γάιο Καίσαρα να έχεις πάντα στη

μνήμη και στην καρδιά σου: «σαν το σκόπελο, έτσι να αποφεύγεις λόγο ασυνήθιστο και πρωτάκουστο».

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Curius: ονομ.ενικ. του ουσιαστ. *Curius -ii(i), αρσ.β' = **ο Κούριος**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

Fabricius: ονομ.ενικ. του ουσιαστ. *Fabricius -ii(i), αρσ.β' = **ο Φαβρίκιος**

antiquissimi: ονομ.πληθ.αρσ.υπερθ.βαθμού του επιθέτου β' κλ. antiquus -a -um = **αρχαίος**

virii: ονομ.πληθ.του ουσιαστ. *vir, viri, αρσ.β' = **ο άνδρας**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

his: αφαιρ.πληθ.αρσ.της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

antiquiores: ονομ.πληθ.αρσ.συγκρ.βαθμού του επιθέτου β' κλ. antiquus -a -um = **αρχαίος**

Horatii: ονομ.πληθ.του ουσιαστ. *Horatius -ii(i),αρσ.β' = **ο Οράτιος**

plane: επίρρημα = **καθαρά**

ac: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

dilucide: επίρρημα = **με διαύγεια**

cum: πρόθεση με αφαιρ. = **με**

suis: αφαιρ.πληθ.αρσ. της κτητικής αντων.γ' προσώπου suus -a -um = **δικός -ή -ό τους**

locuti sunt: γ' πληθ.οριστ.πρκ.του ρ. *loqui-locutus sum-(locutum)-loqui.3 (αποθετικό) = **μιλώ**

non: αρνητικό μόριο = **δεν, όχι**

Sicanorum: γεν.πληθ. του ουσιαστ. *Sicani -orum, αρσ.β' = **οι Σικανοί (μόνο πληθ.)**

aut: διαζευκτικός σύνδεσμος = **ή**

Pelasgorum: γεν.πληθ. του ουσιαστ. *Pelasgi -orum, αρσ.β' = **οι Πελασγοί (μόνο πληθ.)**

qui: ονομ.πληθ.αρσ. της αναφ.αντων. qui-quaе-quod = **ο οποίος -α -ο**

primi: ονομ.πληθ.αρσ.υπερθ.βαθμού του επιθ. (prae) //prior -ius // primus -a -um = **πρώτος**

coluisse: απρφ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.colo-colui-cultum-colere.3 = **καλλιεργώ, κάτοικώ**

Italiam: αιτιατ.ετικ. του ουσιαστ. *Italia -ae, θηλ.α' = **η Ιταλία**

dicuntur: γ' πληθ.οριστ.νεστ. Π.Φ.του ρ. *dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέω**

sed: αντιθετικός σύνδεσμος = **αλλά**

aetatis: γεν.ενικ. του ουσιαστ. aetas -atis,θηλ.γ' = **η ηλικία (γεν.πληθ. -um και -ium)**

suae: γεν.ενικ.θηλ.της κτητικής αντων.γ' προσώπου suus -a -um = **δικός -ή -ό τους**

verbis: αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. verbum -i, ουδ.β' = **ο λόγος**

utebantur: γ'πληθ.οριστ.παρατ.του ρ. *utor-usus sum-(usum)-uti.3 (αποθ.) = **χρησιμοποιοώ**

Tu: ονομ.ενικ.αρσ.της προσ.αντων.β' προσώπου tu = **εσύ**

autem: αντιθετικός σύνδεσμος = **όμως, εξάλλου**

proinde quasi: παραβολικός σύνδεσμος = **σαν να**

cum: πρόθεση με αφαιρ. = **με**

matre: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *mater,matris ,θηλ.γ' = **η μητέρα (γεν.πληθ. -um)**

Evandri: γεν.ενικ.του ουσιαστ. *Evander -ndri,αρσ.β' = **ο Εύανδρος**

nunc: επίρρημα = **τόρα**

loquaris: β' ενικ.υποτ.ενεστ.του ρ. *loquor-locutus sum-(locutum)-loqui.3 (απόθετικό) = **μιλώ**

sermone: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ..sermo -onis,αρσ.γ' = **ο λόγος**

abhinc: επίρρημα = **εδώ και**

multis: αφαιρ.πληθ.αρσ.του επιθέτου β' κλ. multi -ae -a = **πολλοί**

annis: αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. annus -i, αρσ.β' = **ο χρόνος**

iam: επίρρημα = **πλέον, πια**

obsoleto: αφαιρ.ενικ.αρσ.του επιθέτου β' κλ. obsoletus -a -um = **ξεπερασμένος** (επιθ/μένη μτχ)

uteris: β' ενικ.οριστ.ενεστ. του ρ. *utor-usus sum-(usum)-uti.3(αποθετικό) = **χρησιμοποιώ**

quod: αιτιολογικός σύνδεσμος = **επειδή**

neminem: αιτιατ.ενικ.αρσ.της ουσιαστ.αόρ. αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς -καμία -τίποτα**

scire: απρφ.ενεστ.του ρ. scio-scivi(scii)-scitum-scire.4 = **γνωρίζω**

atque: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

intellegere: απρφ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.intellego-intellexi-intellectum-intellegere = **καταλαβαίνω**

vis: β' ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ.*volo-volui-velle = **θέλω**

quae: αιτιατ.πληθ.ουδ.της ουσιαστ.ερωτηματικής αντων. quis-quis-quid = **ποιος -α -ο**

dicas: β'ενικ.υποτ.ενεστ.Ε.Φ. του ρ.*dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέω**

Quin: ερωτηματικό επίρρημα = **γιατί δεν;**

homo: κλητ.ενικ.του ουσιαστ. homo -inis, αρσ.γ' = **ο άνθρωπος**

inepte: κλητ.ενικ.αρσ.του επιθέτου β' κλ. ineptus -a -um = **ανόητος**

taces: β' ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ. taceo-tacu-tacitum-tacere.2 = **σωπαίνω**

ut: τελικός σύνδεσμος = **για να**

consequaris: β'ενικ.υποτ.ενεστ.του ρ.*consequor-consecutus sum-(consecutum)-consequi.3 = **πετυχαίνω**

quod: αιτιατ.ενικ.ουδ. της αναφ.αντων. qui-quae-quod = **οποίος -α -ο**

vis: β' ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ.*volo-volui-velle = **θέλω**

Sed: αντιθετικός σύνδεσμος = **αλλά**

antiquitatem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. antiquitas -atis, θηλ.γ' = **η αρχαιότητα** (ετερόσημο: στον πληθ. = οι αρχαιότητες, τα αρχαιολογικά ευρήματα)

tibi: δοτ.ενικ.αρσ.της προσωπικής αντων. β'προσώπου tu = **εσύ**

placere: απρφ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. placeo-placui-placitum-placere.2 = **αρέσω**

dicis: β' ενικ.οριστ.ενεστ.Ε.Φ. του ρ.dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέγω**

quod: αιτιολογικός σύνδεσμος = **επειδή**

honesta: ονομ.ενικ.θηλ.του επιθέτου β' κλ. honestus -a -um = **τιμημένος**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

bona: ονομ.ενικ.θηλ.του επιθέτου β' κλ. bonus -a -um = **καλός**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

modesta: ονομ.ενικ.θηλ.του επιθέτου β' κλ. modestus -a -um = **σεμνός**

sit: γ' ενικ.υποτ.ενεστ.του g.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

Sic: επίρρημα = **έτσι**

ergo: συμπερασματικός σύνδεσμος = **επομένως**

vive: β'ενικ.προστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.vivo-vixi-victum-vivere.3 = **ζω**

ut: παραβολικός σύνδεσμος = **όπως**

viri: ονομ.πληθ.του ουσιαστ. *vir,viri, αρσ.β' = **ο άνδρας**

antiqui: ονομ.πληθ.αρσ.του επιθέτου β' κλ. antiquus -a -um = **αρχαίος**

sed: αντιθετικός σύνδεσμος = **αλλά**

sic: επίρρημα = **έτσι**

loquere: β'ενίκ. προστ. ενεστ. Π.Φ. του ρ. *loquor-locutus sum-(locutum)-loqui.2 (αποθετικό) = **μιλώ**

ut: παραβολικός σύνδεσμος = **όπως**

virī: ονομ.πληθ.του ουσιαστ. *vir,viri, αρσ.β' = **ο άνδρας**

aetatis: γεν.ενικ. του ουσιαστ. aetas -atis, θηλ.γ' = **η ηλικία** (γεν. πληθ. -um και -ium)

nostrae: γεν.ενικ.θηλ. της κτητικής αντων. α'προσ. noster-nostra-nostrum = **δικός -ή -ό μας**

atque: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

id: αιτιατ.ενικ.ουδ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

quod: ονομ.ενικ.ουδ. της αναφ.αντων..qui-quaе-quod = **ο οποίος -α -ο**

a: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

G.Caesare: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ.*Gaius -ii(i), αρσ.β'/*Caesar -aris, αρσ.γ' = **ο Γάιος Καίσαρας**

scriptum est: γ'ενικ.οριστ.πρκ. Π.Φτου ρ. scribo-scripsi-scriptum-scribere.3 = **γράφω**

habe: β'ενικ.προστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. habeo-habui habitum-habere.2 = **έχω**

simper: επίρρημα = **πάντα**

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

memoria: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. memoria -ae, θηλ.α' = **η μνήμη**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

in: πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

pectore: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. pectus pectoris, ουδ.γ' = **το στήθος, η καρδιά**

tamquam: παραβολικός σύνδεσμος = **όπως**

scopulum: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. scopulus -i, αρσ.β' = **ο βράχος**

sic: επίρρημα = **έτσι**

fugias: β'ενικ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. fugio-fugi-fugitum-fugere.3* = **αποφεύγω**

verbum: αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. verbum -i, ουδ.β' = **ο λόγος**

insolens: αιτιατ.ενικ.ουδ.του επιθέτου γ' κλ. insolens -ntis = **ασυνήθιστος**

atque: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

inauditum: αιτιατ.ενικ.ουδ. του επιθέτου β' κλ. inauditus -a -um = **πρωτάκουστος**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 41

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<p>α' κλίση Italia, ae (Θ) Memoria, ae (Θ)</p> <p>β' κλίση Curius, ii/i (A) Fabricius, ii/i (A) vir, viri (A) Horatius, ii/i (A) Sicani,orum (A) Pelasgi,orum (A) Evander, ndri (A) annus, i (A) scopulus, i (A) verbum, i (O)</p> <p>γ' κλίση sermo, onis (A) homo, inis (A) Caesar, aris (A) aetas, atis (Θ) mater, tris (Θ) antiquitas, atis (Θ) pectus, oris (O)</p>	<p>β' κλίση antiquus, a, um primus, a, um multus, a, um ineptus, a, um honestus, a, um bonus, a, um modestus, a, um inauditus, a, um obsoletus, a, um (επιθ/μένη μτχ)</p> <p>γ' κλίση insolens, -ntis</p> <p>ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ</p> <p>hic, haec, hoc (δεικτ.) suus, a, um (προσ. γ πρ.) qui, quae, quod (αναφ. τι (προσ. β' πρ.) nemo, nemo, nihil (απρ.) quis, quis, quid (ερωτ) is, ea, id (δεικτ. οριστ.) noster, stra, strum (κτητ. α' πρ.)</p>	<p>Β' συζυγία taceo, tacui, tacitum, tacere placeo, placui, placitum, placere habeo, habui, habitum, habere</p> <p>Γ' συζυγία colo, colui, coltum, colere dico, dixi, dictum, dicere obsolesco, obsolevi, (obsoletum), obsolescere intellego, intellexi, intellectum, intellegere vivo, vixi, victum, vivere scribo, scripsi, scriptum, scribere fugio, fugi, fugitum, fugere (15) utor, usus sum, uti (αποθ) loquor, locutus sum, loqui (αποθ) consequor, consequutus sum, consequi (αποθ)</p> <p>Δ' συζυγία scio, sci(v)I, scitum, scire</p> <p>ΑΝΩΜΑΛΑ volo, volui, — - , velle sum, fui, — - , esse</p>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 41

1. **Curius et Fabricius, antiquissimi viri, et his antiquiores Horatii plane et dilucibe cum suis locuti sunt:** κύρια πρόταση. **Curius - Fabricius -Horatii:** υποκ. στο **locuti sunt:** ρήμα της πρότασης, **antiquissimi:** επιθ. προσδ. στο **viri:** παράθ. στα **Curius - Fabricius, his:** αφαιρ. συγκρ. στο **antiquiores:** επιθ. προσδ. στο **Horatii, plane - dilucibe:** επιρρ. προσδ. τρόπου, **cum suis:** εμπρόθ. προσδ. κοινωνίας.
2. **non Sicanorum aut Pelasgorum sed aetatis suae verbis utebantur :** κύρια πρόταση. **Curius -Fabricius -Horatii:** ενν. υποκ. στο **utebantur :** ρήμα της πρότασης, **Sicanorum -Pelasgorum -aetatis:** γεν. κτητ. στο **verbis:** αντικ. στο **utebantur, suae :** επιθ. προσδ. στο **aetatis.**
3. **qui primi coluisse Italiam dicuntur :** δευτερ. αγαφορ. πρόταση, προσδιοριστική στα **Sicanorum - Pelasgorum.** Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **qui** και εκφέρεται με οριστική (**dicuntur:** ενεστώτας), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **primi:** επιρρ. κατηγ. τάξης ή σειράς στο **qui:** υποκ. στο **dicuntur:** ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **coluisse:** ειδ. απρμφ. αντικ. στο **dicuntur. Italiam:** αντικ. στο **coluisse.** (*Το ειδικό απαρέμφατο όταν εξαρτάται από λεκτικό ή δοξαστικό ρήμα παθητικής φωνής δέχεται στην ταυτοπροσωπία το υποκείμενο του σε ονομαστική αντίθετα με τον κανόνα, οπότε έχουμε άρση του Λατινισμού)
4. **proinde quasi cum matre Evandri nunc loquaris:** δευτερ. παραβολική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο **proinde quasi** και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η σύγκριση αφορά μια πράξη ή κατάσταση που είναι ή θεωρείται υποτιθέμενη. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**loquaris**) γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**uteris:** ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν, **tu:** ενν. υποκ. στο **loquaris:** ρήμα της πρότασης, **cum matre:** εμπρόθ. προσδ. κοινωνίας, **Evandri:** γεν. κτητ. στο **matre, nunc:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
5. **Tu autem sermone abhinc multis annis iam obsoleto uteris:** κυρία πρόταση, **tu:** υποκ. στο **uteris:** ρήμα της πρότασης, **sermone:** αντικ. στο **uteris** και υποκ. στο **obsoleto:** επιθ. μτχ. ως επιθ. προσδ. στο **sermone. abhinc:** επιρρ. προσδ. χρόνου, **multis:** επιθ. προσδ. στο **annis:** αφαιρ. χρόνου, **iam:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
6. **quod neminem scire atque intellegere vis:** δευτερ. αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο **quod** και εκφέρεται με οριστική (**vis:** ενεστώτας), για να δηλώσει αντικειμενική αιτιολογία, **tu:** ενν. υποκ. στο **vis:** ρήμα της πρότασης, **neminem:** υποκ. (ετεροπροσωπία) στα **scire-intellegere:** τελ. απρμφ. αντικ. στο **vis.**
7. **quae dicas:** δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας, ως αντικείμενο στα **scire - intellegere.** Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**dicas**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**scire - intellegere** από το **vis:** ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν. **Tu:** ενν. υποκ. στο **dicas:** ρήμα της πρότασης, **quae:** αντικ. στο **dicas.**
8. **Quin homo inepte, taces?:** κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση μερικής άγνοιας. **Tu:** ενν. υποκ. στο **taces:** ρήμα της πρότασης, **inepte:** επιθ.

- προσδ. στο **homo**: κλητ. προσφώνηση, **Quin**: επιρρ. προσδ. αναγκαστ. αιτίου.
9. **ut consequaris**: δευτερ. τελική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **ut** (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες δευτερεύουσες τελικές προτάσεις, γιατί στα Λατινικά ο σκοπός θεωρείται υποκειμενικός. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**consequaris**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**taces**: ενεστώτας) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων), **tu**: ενν. υποκ. στο **consequaris**: ρήμα της πρότασης.
10. **quod vis**: δευτερ. αναφορ. πρόταση, ουσιαστική ως αντικ. στο **consequaris**, εκφέρεται με οριστική (**vis**: ενεστώτας), για να δηλώσει το πραγματικό, **tu**: ενν. υπρκ. στο **vis**: ρήμα της πρότασης, **quod**: αντικ. στο **vis**.
11. **Sed antiquitatem tibi placere dicis**: κύρια πρόταση, **tu**: ενν. υποκ. στο **dicis**: ρήμα της πρότασης, **antiquitatem**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **placere**: ειδ. απρμφ. αντικ. στο **dicis**, **tibi**: αντικ. στο **placere**.
12. **quod honesta et bona et modesta sit**: δευτερ. αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο **quod** και εκφέρεται με υποτακτική, για να δηλώσει υποκειμενική αιτιολογία. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**sit**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**dicis**: ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν, **antiquitas**: ενν. υποκ. στο **sit**: ρήμα της πρότασης, **honesta - bona - modesta**: κατηγ. στο **antiquitas**.
13. **Sic ergo vive**: κύρια πρόταση, **tu**: ενν. υποκ. στο **vive**: ρήμα της πρότασης **sic**: επιρρ. προσδ. τρόπου.
14. **ut viri antiqui**: δευτερ. απλή παραβολική ελλειπτική πρόταση. Εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο **ut** και εκφέρεται με οριστική (**vivebant**: πρτ., ενν.), γιατί η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή καταστάσεις που είναι ή θεωρούνται αντικειμενική πραγματικότητα. Στην κύρια πρόταση υπάρχει το **sic**, **antiqui**: επιθ. προσδ. στο **viri**: υποκ. στο **vivebant**: ενν. ρήμα της πρότασης.
15. **sed sic loquere**: κύρια πρόταση, **tu**: ενν. υποκ. στο **loquere**: ρήμα της πρότασης, **sic**: επιρρ. προσδ. τρόπου.
16. **ut viri aetatis nostrae**: δευτερ. απλή παραβολική ελλειπτική πρόταση. Εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο **ut** και εκφέρεται με οριστική (**loquuntur**: ενεστώτας, ενν.) γιατί η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή καταστάσεις που είναι ή θεωρούνται αντικειμενική πραγματικότητα. Στην κύρια πρόταση υπάρχει το **sic**, **viri**: υποκ. στο **loquuntur**: ενν. το ρήμα της πρότασης, **nostrae**: επιθ. προσδ. στο **aetatis**: γεν. κλητ. στο **viri**.
17. **atque id habes semper in memoria et in pectore**: κύρια πρόταση, **tu**: ενν. υποκ. στο **habe**: ρήμα της πρότασης, **id**: αντικ. στο **habe**, **semper**: επιρρ. προσδ. χρόνου, **in memoria - in pectore**: εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο (μεταφορικά).
18. **quod a G. Caesare scriptum est**: δευτερ. αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **id**. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quod** και εκφέρεται με οριστική (**scriptum est**: πρκ.), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **quod**: υποκ. στο **scriptum est**: ρήμα της πρότασης, **a G. Caesare**: εμπρόθ. προσδ. ποιητ. αιτίου στο **scriptum est**.
19. **tamquam scopulum**: βραχυλογική παραβολική έκφραση, που αναλύεται σε δευτερ. παραβολική - υποθετική πρόταση: **tamquam verbum scopulus sit**: δευτερ. παραβολική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον παραβολικό υποθετικό σύνδεσμο **tamquam** και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η σύγκριση αφορά μια υποθετική πράξη ή κατάσταση. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**sit**), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**fugias**: ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

20. **sic fugias verbum insolens atque inauditum**": κύρια πρόταση, **tu**: ενν. υποκ. στο **fugias**: ρήμα της πρότασης, **insolens - inauditum**: επιθ. προσδ. στο **verbum**: αντικ. στο **fugias**, **sic**: επιρρ. προσδ. τρόπου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι του κειμένου.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων το κειμένου.
3. **locuti sunt, coluisse, dicuntur, scire**: να κλιθούν προστακτικές όλων των χρόνων.
4. Να σχηματιστούν τα απαρέμφατα, οι μετοχές, τα γερούνδια και τα γερονδιακά των ρημάτων γ' συζυγίας.
5. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
6. **virī, matre, memoria, pectore, verbum, insolens, nostre. quae**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς (τα επίθετα και οι αντωνυμίες στα τρία γένη).
7. **aetatis suae, homo ineptae**: να κλιθούν οι συνεκφορές στους δύο αριθμούς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. **Quin, homo inepte, taces, ut consequaris, quod vis?**: να δηλωθεί ο σκοπός με όλους τους δυνατούς τρόπους.
2. **...habe semper in memoria et in pectore**: να εκφραστεί η απαγόρευση με όλους τους δυνατούς τρόπους.
3. **...sermone abhinc multis annis iam obsolete uteris, quod neminem scire atque intellegere vis**: να μετατραπεί η υπογραμμισμένη πρόταση σε μετοχική έκφραση.

4. **qui primi coluisse Italiam dicuntur**: να αντικατασταθεί ο τύπος *dicuntur* από τον τύπο *dicunt*.
5. **...antiquitatem tibi placere dicis, quod honesta et bona et modesta sit**: να εξαρτηθεί η πρόταση από τη φράση **Philosophus respondebat iuveni** και να μεταφερθεί στον πλάγιο λόγο.

Ιδιαιτερομαθηματα.gr

ΜΑΘΗΜΑ XLII (42)

Ο ΚΙΚΕΡΩΝΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ
ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

Nonnulli sunt in hoc ordine, **qui aut ea, quae imminent, non videant, aut ea, quae vident, dissimulent**: qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt coniurationemque nascentem non credendo confirmaverunt; quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti, **si in hunc animadvertissem**, crudeliter et regie id factum esse dicerent. Nunc intellego, **si iste in Manliana castra pervenerit, quo intendit**, neminem tam stultum fore, **qui non videat coniurationem esse factam**, neminem tam improbum, **qui non fateatur**.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Υπάρχουν μερικοί σ'αυτή τη Σύγκλητο, **ώστε είτε αυτά, τα οποία πλησιάζουν απειλητικά, δεν (τα) βλέπουν, είτε αυτά, τα οποία βλέπουν, προσποιούνται ότι δεν (τα) βλέπουν**: αυτοί εξέθρεψαν την ελπίδα του Κατιλίνα με τις επιεικείς αποφάσεις (τους) και ενίσχυσαν τη συνωμοσία που γεννιόταν με το να μην (την) πιστεύουν· ενεργώντας κάτω από την επιρροή αυτών πολλοί, όχι μόνο άσχετοι αλλά και άπειροι, **αν τον είχα τιμωρήσει**, σκληρά και τυραννικά θα έλεγαν ότι είχε γίνει αυτό. Τώρα καταλαβαίνω ότι, **αν αυτός φτάσει στο στρατόπεδο του Μανλίου, όπου κατευθύνεται**, κανείς δε θα είναι τόσο ανόητος, **ώστε να μη βλέπει ότι έγινε συνωμοσία**, κανείς τόσο φαύλος, **ώστε να μην το ομολογεί**.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Nonnulli : ονομ.πληθ.αρσ. του αντων.επιθέτου *nonnulli -ae -a = **μερικοί -ές -ά** (μόνο πληθ.)

sunt : γ'πληθ.οριστ.ενεστ. του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχουν**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

hoc : αφαιρ.ενικ.αρσ.της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

ordine : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. ordo,ordinis . αρσ.γ' = **η τάξη, η Σύγκλητος**

qui : ονομ.πληθ.αρσ.της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

aut : διαζευκτικός σύνδεσμος = **ή**

ea : αιτιατ.πληθ.ουδ.της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

quae : ονομ.πληθ.ουδ.της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

imminent : γ'πληθ.οριστ.ενεστ.του ρ.immineo—imminere.2 = **πλησιάζω απειλητικά**

non : αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

videant : γ'πληθ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.video-vidi-visum-videre.2 = **βλέπω**

aut : διαζευκτικός σύνδεσμος = **ή**

ea : αιτιατ.πληθ.ουδ.της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

quae : αιτιατ.πληθ.ουδ.της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

vident : γ'πληθ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.video-vidi-visum-videre.2 = **βλέπω**

dissimulant : γ'πληθ.υποτ.ενεστ.Ε.Φ.του ρ.dissimulo-dissimulavi-dissimulatum-dissimulare.1 = **προσποιούμαι ότι δεν...**

qui : ονομ.πληθ.αρσ. της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

spem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *spes,spes, θηλ,α' = **η ελπίδα** (στον πληθ. μόνο ονομ., αιτιατ., κλητ.)

Catilinae : γεν.ενικ.του ουσιαστ. *Catilina -ae, αρσ.α' = **ο Κατιλίνας**

mollibus : αφαιρ.πληθ.θηλ.του επιθέτου γ' κλ. mollis -is -e = **επιεικής**

sententiis : αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. sententia -ae, θηλ,α' = **η άποψη, κρίση**

aluerunt : γ'πληθ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.alo-alui-alitum & altum-alere.3 = **(εκ)τρέφω**

coniurationem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. coniuratio -onis, θηλ,γ' = **η συνωμοσία**

que : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

nascentem : αιτιατ.ενικ.θηλ. της μετχ. ενεστώτα του ρ.*nascor-natus sum-(natum)-nasci.3 (αποθετικό) = **γεννιέμαι**

non : αρνητικό μόριο = **όχι, δεν, μη**

credendo : αφαιρ.γενουνδίου του ρ. credo-credidi-creditum-credere.3 = **πιστεύω**

confirmaverunt : γ'πληθ.οριστ.πρκ.Ε.Φ.του ρ.confirmo- confirmavi- confirmatum-confirmare.1 = **επιβεβαιώνω**

quorum : γεν.πληθ.αρσ. της αναφορ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

auctoritatem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. auctoritas -atis, θηλ,γ' = **η επιρροή, το κύρος**

secuti : ονομ.πληθ.αρσ. της μετχ. παθητικού πρκ. του ρ.*sequor-secutus sum-(secutum)-sequi.3 (αποθετικό) = **ακολουθώ**

multis : ονομ.πληθ.αρσ. του επιθέτου β' κλ. multi -ae -a = **πολλοί**

non solum... : επιδοτική σύνδεση = **όχι μόνο...**

improbi : ονομ.πληθ.αρσ. του επιθέτου β' κλ. improbus -a -um = **αχρείος**

verum etiam... : επιδοτική σύνδεση = **αλλά και...**

imperiti : ονομ.πληθ.αρσ. του επιθέτου β' κλ. imperitus -a -um = **άπειρος**

si : υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

in : πρόθεση με αιτιατική = **εναντίον**

hunc : αιτιατ.ενικ.αρσ. της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

animadvertissem : α'ενικ.υποτ.υπερσ. Ε.Φ. του ρ.animadverto-animadverti-animadversum-animadvertere.3 = **παρατηρώ**

crudeliter : επίρρημα = **σκληρά**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

regie : επίρρημα = **τυραννικά**

id : αιτιατ.ενικ.ουδ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

factum esse : απρφ.παθητικού παρακ. του ρ.*fio-factus sum-fieri = **γίνομαι**

dicerent: γ'πληθ.υποτ.παρατ. Ε.Φ.του ρ.dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέγω**

▼

Nunc : επίρρημα = **τόρα**

intellego : α'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.intellego-intellexi-intellectum-ere.3 = **καταλαβαίνω**

si: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

iste : ονομ.ενικ.αρσ. της δεικτικής αντων. iste-ista-istud = **αυτός -η -ό**

in : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

Manliana : αιτιατ.πληθ.ουδ.του επιθέτου β' κλ. Manlianus -a -um = **του Μανλίου**

castra : αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ.*castra -orum, ουδ.β' = το στρατόπεδο (ετερόσημο: castrum-i = φρούριο)

pervenerit: γ'ενικ.υποτ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.pervenio-pervenī-pervētum-pervenire.4 = **φθάνω**

quo : αναφορικό επίρρημα = **όπου**

intendit: γ' ενικ. οριστ. ενεστ. του ρ.intendo – intendi – intentum - intendere.3 = **κατευθύνομαι**

neminem : αιτιατ.ενικ.αρσ.της ουσιαστ. αόρ. αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς-καμία-τίποτα**

tam : επίρρημα = **τόσο**

stultum : αιτιατ.ενικ.αρσ.του επιθέτου β' κλ. stultus -a -um = **ανόητος**

fore : απρφ.μέλλοντα του ρ.sum-fui-esse = **είμαι**, υπάρχω

qui : ονομ.ενικ.αρσ. της αναφορ.αντων. qui-quaе-quod = **ο οποίος -α -ο**

non : αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

videat : γ'ενικ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.ideo-vidi-visum-videre.2 = **βλέπω**

coniurationem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. coniuratio -onis, θηλ.γ' = **η συνωμοσία**

factam esse : απρφ.παθητικού παρακειμένου του ρ.*fio-factus sum-fieri = **γίνομαι**

neminem : αιτιατ.ενικ.αρσ.της ουσιαστ. αόρ.αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς-καμία- τίποτα**

tam : επίρρημα = **τόσο**

improbum : αιτιατ.ενικ.αρσ. του επιθέτου β' κλ. improbus -a -um = **αχρείος**

qui : ονομ.ενικ.αρσ. της αναφορ.αντων. qui-quaе-quod = **ο οποίος -α -ο**

non : αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

fateatur : γ'ενικ.υποτ.ενεστ. του ρ.*fateor-fassus sum-(fassum)-fateri.2 (αποθ.) = **ομολογώ**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 42

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<p><u>α' κλίση</u> Catilina, ae (A) sententia, ae (Θ)</p> <p><u>β' κλίση</u> castra, orum (O)</p> <p><u>γ' κλίση</u> ordo, inis (A) coniuratio, onis (Θ) auctoritas, atis (Θ)</p> <p><u>ε' κλίση</u> spes, ei (Θ)</p>	<p><u>β' κλίση</u> multus, a, um improbus, a, um imperitus, a, um stultus, a, um regius, a, um Manlianus, a, um</p> <p><u>γ' κλίση</u> mollis, is, e crudelis, is, e</p> <p>ANTΩΝΥΜΙΕΣ</p> <p>hic, haec, hoc (δεικτ.) qui, quae, quod (αναφ.) is, ea, id (δεικτ. οριστ.) iste, ista, istud (δεικτ.) nemo, nemo, nihil (αόρ.) nonnulli, ae, a (αντων. επιθ.)</p>	<p><u>Α' συζυγία</u> confirmo, confirmavi, confirmatum, confirmre dissimulo, dissimulavi, dissimulatum, dissimulare</p> <p><u>Β' συζυγία</u> immineo, —, —, imminere video, vidi, visum, videre (αποθ.) fateor, fassus sum, fateri</p> <p><u>Γ' συζυγία</u> credo, credidi, creditum, credere dico, dixi, dictum, dicere intellego, intellexi, intellectum, intellegere intendo, intendi, intentum (intensum), intendere alo, alui, alitum (altum), alere animadverto, animadverti, animadversum, animadvertere sequor, secutus sum, sequi (αποθ.) nascor, natus sum, nasci (αποθ.) → μτχ. μέλλ. nasciturus</p> <p><u>Δ' συζυγία</u> pervenio, perveni, perventum, pervenire</p> <p>ΑΝΩΜΑΛΑ fio, factus sum, fieri sum, fui, —, esse</p>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 42

- Nonnulli sunt in hoc ordine:** κύρια πρόταση. **Nonnulli:** υποκ. στο **sunt:** ρήμα της πρότασης, **in ordine:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο, **hoc:** επιθ. προσδ. στο ordine.
- qui aut ea non videant:** δευτερ. αναφορ. συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία qui και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερ. αναφ. συμπερασματικές προτάσεις, γιατί το αποτέλεσμα στα Λατινικά θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική ενεστώτα (videant), γιατί εξαρτάται από ρήμα

αρκτικού χρόνου (*sunt*: ενεστώτας) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Στην κύρια πρόταση υπάρχει η δεικτική αντωνυμία *hoc*. **qui**: υποκ. στο **non videant**: ρήμα της πρότασης, **ea**: αντικ. στο *non videant*.

3. **quae imminent**: δευτερ. αναφορ. πρόταση προσδιοριστική στο *ea*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται με οριστική (*imminent*: ενεστώτας), για να δηλώσει το πραγματικό. **quae**: υποκ. στο **imminent**: ρήμα της πρότασης.
4. **aut ea dissimulent**: δευτερ. αναφορ. συμπερασματική πρόταση, που συνδέεται με την προηγούμενη. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui* (ενν.) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερ. αναφορικές συμπερασματικές προτάσεις, γιατί το αποτέλεσμα στα Λατινικά θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική ενεστώτα (*dissimulent*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*sunt*: ενεστώτας) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Στην κύρια πρόταση υπάρχει η δεικτική αντωνυμία *hoc*. **qui**: ενν. υποκ. στο **dissimulent**: ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **videre**: ενν. ειδ. απρμφ. αντικ. στο *dissimulent*, **ea**: αντικ. στο *videre*.
5. **quae vident**: δευτερ. αναφορ. πρόταση προσδιοριστική στο *ea*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται με οριστική (*vident*: ενεστώτας), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό. **ii**: ενν. υποκ. στο **vident**: ρήμα της πρότασης, **quae**: αντικ. στο *vident*.
6. **qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt**: κύρια πρόταση, **qui**: υποκ. στο **aluerunt**: ρήμα της πρότασης, **Catilinae**: γεν. υποκ. στο **spem**: αντικ. στο *aluerunt*, **mollibus**: επιθ. προσδ. στο **sententiis**: αφαιρ. οργ. τρόπου ή αφαιρ. οργ. μέσου.
7. **coniurationem nascentem non credendo confirmaverunt**: κύρια πρόταση. **qui**: ενν. υποκ. στο **confirmaverunt**: ρήμα της πρότασης, **nascentem**: επιθ. μτχ. συνημμ. στο **coniurationem**: αντικ. στο **confirmaverunt**, **non credendo**: αφαιρ. γερουνδίου που δηλώνει τρόπο.
8. **quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti, crudeliter et regie id factum esse dicerent**: κύρια πρόταση, **improbi - imperiti**: παράθ. στο **multi**: υποκ. στο **dicerent**: ρήμα της πρότασης, **id**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **factum esse**: ειδ. απρμφ. αντικ. στο *dicerent*, **secuti**: αιτιολ. μτχ. συνημμ. στο **multi**, **quorum**: γεν. κτητ. στο **auctoritatem**: αντικ. στο **secuti**, **crudeliter - regie**: επιρρ. προσδ. τρόπου.
9. **si in hunc animadvertissem**: δευτερ. υποθετ. πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντέλικου, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 8 (β' είδους, το αντίθετο του πραγματικού, όπου η υπόθεση αναφέρεται στρ παρελθόν και η απόδοση στο παρόν). **Υποθ.**: *si animadvertissem*. **Απόδ.**: *dicerent*. **ego**: ενν. υποκ. στο **animadvertissem**: ρήμα της πρότασης, **in hunc**: εμπρόθ. προσδ. εχθρ. διάθεσης.
10. **Nunc intellego, neminem tam stultum fore, neminem tam improbum**: κύρια πρόταση, **ego**: ενν. υποκ. στο **intellego**: ρήμα της πρότασης, **stultum - improbum**: κατηγ. στα **neminem - neminem**: υποκ. στο **fore**: ειδ. απρμφ., αντικ. στο *intellego*, **Nunc**: επιρρ. προσδ. χρόνου, **tam - tam**: επιρρ. προσδ. ποσού.
11. **si iste in Manliana castra pervenerit**: δευτερ. υποθετ. πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* και εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου, γιατί σχηματίζει με απόδοση την πρόταση 10, εξαρτημένο υποθετικό λόγο του α' είδους. **Υποθ.**: *si pervenerit*. **Απόδ.**: *neminem fore* με ρήμα εξάρτησης το *intellego*. **iste**: υποκ. στο **pervenerit**: ρήμα της πρότασης, **in castra**: εμπρόθ. προσδ. κίνησης σε τόπο, **Manliana**: επιθ. προσδ. στο *castra*.

12. **quo intendit**: δευτερ. αναφορ. πρόταση, προσδιοριστική στο *in castra*. Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα *quo* και εκφέρεται με οριστική (*intendit*: ενεστώτας), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **iste**: ενν. υποκ. στο **intedit**: ρήμα της πρότασης, **quo**: επιρρ. προσδ. τόπου.
13. **qui non videat coniurationem esse factam** : δευτερ. αναφορ. συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui* και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερ. αναφορικές συμπερασματικές προτάσεις, γιατί το αποτέλεσμα στα Λατινικά θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική ενεστώτα (*videat*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (άμεσα από το *fore*, έμμεσα από το *intellego*: ενεστώτας) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Στην κύρια πρόταση υπάρχει το **tam**. **qui**: υποκ. στο **non videat**: ρήμα της πρότασης, **coniurationem**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **factam esse**: ειδ. απρμφ. στο *non videat*.
14. **qui non fateatur** : δευτερ. αναφορ. συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui* και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερεύουσες αναφορικές συμπερασματικές προτάσεις, γιατί το αποτέλεσμα στα Λατινικά θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική ενεστώτα (*fateatur*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (άμεσα από το *fore*, έμμεσα από το *intellego*: ενεστώτας) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Στην κύρια πρόταση υπάρχει το **tam**. **qui**: υποκ. στο **non fateatur**: ρήμα της πρότασης.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι τον κειμένου.

Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.

Να σχηματιστούν τα απαρέμφατα, οι μετοχές, τα γερούνδια και τα γερουνδιακά των ρημάτων α' και β' συζυγίας.

α) Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.

β) **mollitus**: να κλιθεί στα τρία γένη ο θετικός και συγκριτικός βαθμός του επιθέτου.

α) **spem, iste, neminem**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς (οι αντωνυμίες στα τρία γένη).

β) Να σχηματιστούν και να κλιθούν στα τρία γένη οι μετοχές Ενεστώτα και Μέλλοντα Ε.Φ. των τύπων: **aluerunt, confirmaverunt, fateatur**.

hoc ordine, coniurationem nascentem: να κλιθούν οι συνεκφορές στους δύο αριθμούς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. **Nunc intellego, si iste in Manliana castra pervenerit quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem esse factam, neminem tam improbum. qui non fateatur**:
 - α) να μετατραπεί ο πλάγιος λόγος σε ευθύ
 - β) μετά τη μετατροπή να μεταφερθεί ο υποθετικός λόγος στα υπόλοιπα είδη
 - γ) να εξαρτηθεί όλη η περίοδος από τη φράση **Cicero dixit**.
2. **qui spem Catilinae mollibus sentiis aluerunt coniurationemque nascentem non credendo confirmaverunt**: να μετατραπεί η υπογραμμισμένη πρόταση σε μετοχική έκφραση.
3. Να δικαιολογηθεί η εκφορά των δευτερευουσών προτάσεων του κείμενου.

ΜΑΘΗΜΑ XLIII (43)

Η ΟΡΓΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum? In hoc me longa vita et infelix senectia traxit, **ut primum exsulem deinde hostem te viderem?** Qui potuisti populari hanc terram, **quae te genuit atque aluit?** Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? **Quamvis infesto et minaci animo perveneras, cur, cum in conspectu Roma fuit,** tibi non succurrit: «intra illa moenia domus ac penates mei sunt, mater coniunx liberique»? Ergo **ego nisi peperissem,** Roma non oppugnaretur; **nisi filium haberem,** libera in libera patria mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futura sum: at contra hos, **si pergis,** aut immatura mors aut longa servitus manet».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μήπως ήρθα σε εχθρό και είμαι αιχμάλωτη στο στρατόπεδο σου; Σε τέτοιο σημείο με κατάντησε η μακρόχρονη ζωή και τα δυστυχημένα γηρατειά, **ώστε πρώτα να σε δω εξόριστο κι έπειτα εχθρό;** Πως μπόρεσες να λεηλατήσεις αυτή τη χώρα, **η οποία σε γέννησε και σε ανέθρεψε;** Δεν σου πέρασε η οργή, όταν εισέβαλες στα σύνορα της πατρίδας; **Ακόμα και αν είχες φθάσει με εχθρική και απειλητική διάθεση,** γιατί, **όταν είδες τη Ρώμη,** δεν σου ήρθε στο μυαλό: «μέσα σε εκείνα τα τείχη βρίσκονται το σπίτι και οι θεοί του σπιτιού (μου), η μητέρα, η σύζυγος και τα παιδιά (μου)»; Επομένως, **αν εγώ δεν σε είχα γεννήσει,** η Ρώμη δεν θα πολιορκούνταν· **αν δεν (σε) είχα γιο,** θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα. Εγώ τίποτα πια δε μπορώ να πάθω ούτε πρόκειται να είμαι για πολύ καιρό πολύ δυστυχημένη: αλλά αντίθετα αυτούς, **αν συνεχίσεις,** τους περιμένει πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη σκλαβιά.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Num : ερωτηματικό μόριο = **μήπως**

ad : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

hostem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *hostis -is, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

veni : α'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ.venio-ventum-venire.4 = **έρχομαι**

et : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

captiva : ονομ.ενικ.θελ. του επιθέτου β' κλ. captivus -a -um = **αιχμάλωτος**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

castris : αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. *castra -orum, ουδ.β' = **το στρατόπεδο** (ετερόσημο: castrum-i = φρούριο)

tuis : αφαιρ.πληθ.ουδ. της κτητικής αντων. β'προσώπου tuus-a-um = **δικός -ή -ό σου**

sum : α'ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

in : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

hoc : αιτιατ.ενικ.ουδ. της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

me : αιτιατ.ενικ.θελ. της προσωπικής αντων. α'προσώπου ego = **εγώ**

longa : ονομ.ενικ.θελ. του επιθέτου β' κλ. longus -a -um = **μακρύς, μακροχρόνιος**

vita : ονομ.ενικ. του ουσιαστ. vita -ae, θελ.α' = **η ζωή**

et : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

infelix : ονομ.ενικ.θελ.του επιθέτου γ' κλ. infelix -icis = **δυστυχημένος**

senecta : ονομ.ενικ. του ουσιαστ. *senecta -ae, θελ.α' = **τα γηρατειά** (μόνο ενικ.)

trahit : γ'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.traho-traxi-tractum-trahere.3 = **τραβώ**

ut : συμπερασματικός σύνδεσμος = **ώστε**

primum : επίρρημα = **πρώτα**

exsulem : αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. ex(s)ul -is, αρσ.γ' = **ο εξόριστος**

deinde : επίρρημα = **έπειτα**

hostem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. *hostis -s, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

te : αιτιατ.ενικ.αρσ.της προσωπικής αντων. β'προσώπου tu = **εσύ**

viderem : α' ενικ.υποτ.παράτ.Ε.Φ. του ρ.video-vidi-visum-videre.2 = **βλέπω**

Qui : ερωτηματικό επίρρημα = **πώς**

potuisti : β'ενικ.οριστ.πρκ. του ρ.*possum-potui-posse = **μπορώ**

populari : απρφ. ενεστ. του ρ.populor-populatus sum-(populatum)-populari.1 (απόθετικό) = **ληλατώ**

hanc : αιτιατ.ενικ.θελ.της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

terram : αιτιατ.ενικ. του ουσιαστ. terra -ae, θελ.α' = **η χώρα, η γη**

quae : ονομ.ενικ.θελ. της αναφ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

te : ονομ.πληθ. αρσ. της προσωπικής αντων. β'προσώπου tu = **εσύ**

genuit : γ'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.gigno-genui-geniturn-gignere.3 = **γεννώ**

atque : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

aluit : γ'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ.alo-alui-alitum & altum-alere.3 = **τρέφω**

Non : αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

tibi : δοτ.ενικ.αρσ.της προσωπικής αντων. β'προσώπου tu = **εσύ**

ingredienti : δοτ.ενικ.αρσ.της μετχ.ενεστ.του ρ.*ingredior-ingressus sum-(ingressum)-ingredi.3 (αποθετικό) = **εισβάλλω**

fines : αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. *finis -is, αρσ.γ' = **το τέλος, το όριο** (ετερόσημο: fines -ium = σύνορα, περιοχή)

patriae : γεν.ενικ.του ουσιαστ. *partia* -ae, θηλ.α' = **η πατρίδα**

ira : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *ira* -ae, θηλ.α' = **η οργή**

cecidit: γ'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του *ρ.cado-cecidi-casum-cadere.3* = **πέφτω**

Quamvis : παραχωρητικός σύνδεσμος = **αν και, ακόμα και αν** (εδώ)

infesto : αφαιρ.ενικ.αρσ.του επιθέτου β' κλ. *infestus* -a -um = **εχθρικός**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

minaci : αφαιρ.ενικ.αρσ.του επιθέτου γ' κλ. *minax,minacis* = **απειλητικός**

animo : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *animus* -i, αρσ.β' = **η ψυχή**

perveneras : β'ενικ.οριστ.υπερσ. Ε.Φ.του *ρ.pervenio-perveni-perventum-pervenire.4* = **φθάνω**

cur : ερωτηματικό επίρρημα = **γιατί**

cum : χρονικός σύνδεσμος = **όταν**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

conspectu : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. *conspectus* -us, αρσ.δ' = **η θέα, η όψη**

Roma : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. **Roma* -ae, θηλ.α' = **η Ρώμη**

fuit: γ'ενικ.οριστ.πρκ.του *ρ.sum-fui-esse* = **είμαι, υπάρχω**

tibi: δοτ.ενικ.αρσ.της προσωπικής αντων. β'προσώπου *tu* = **εσύ**

non : αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

succurrit: γ'ενικ.οριστ.πρκ.του *ρ.succurro-succurri-succursum-succurrere.3* = **μου έρχεται κάτι στο μυαλό**

intra : πρόθεση με αιτιατική = **μέσα**

illa : αιτιατ.πληθ.ουδ. της δεικτικής αντων. *ille-illa-illud* = **εκείνος -η -ο**

moenia : αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ. **moenia* -ium, ουδ.γ' = **τα τείχη** (μόνο πληθ.)

domus : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. **domus* -us, θηλ.δ' = **το σπίτι**

ac : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

penates : ονομ.πληθ.του ουσ. **penates* -ium, αρσ.γ' = **οι θεοί του σπιτιού** (μόνο πληθ.)

mei : ονομ.πληθ.αρσ.της κτητικής αντων.α' προσώπου *meus* -a -um = **δικός -ή -ό μου**

sunt : γ'πληθ.οριστ.ενεστ. του *ρ.sum-fui-esse* = **είμαι, υπάρχω, βρίσκομαι**

mater : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. **mater,matris*, θηλ.γ' = **η μητέρα** (γεν. πληθ.: *matrum*)

coniunx : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *coniunx,coniugis*, θηλ.γ' = **ο σύζυγος**

liberi : ονομ.πληθ.του ουσιαστ. **liberi* -orum, αρσ.β' = **τα παιδιά** (μόνο πληθ.)

que : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

Ergo : συμπερασματικός σύνδεσμος = **επομένως**

ego : ονομ.ενικ.θηλ.της προσωπικής αντων.α'προσώπου *ego* = **εγώ**

nisi : υποθετικός σύνδεσμος = **εάν δεν**

reperissem : α'ενικ.υποτ.υπερσ. Ε.Φ. του *ρ.pario-reperi-partum-parere.3** = **γεννώ**

Roma : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. **Roma* -ae, θηλ.α' = **η Ρώμη**

non : αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

oppugnaretur : γ'ενικ.υποτ. παρατ. Π.Φ. του *ρ.oppugno-oppugnavi-oppugnatum-oppugnare.1* = **πολιορκώ**

nisi: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

filium : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. **filius* -ii(i), αρσ.β' = **ο γιος**

haberem : α'ενικ.υποτ.παρατ. Ε.Φ. του *ρ.habeo-habui-habitu-habere.2* = **έχω**

libera : ονομ.ενικ.θηλ.του επιθέτου β' κλ. *liber-libera-liberum* = **ελεύθερος**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

libera : αφαιρ.ενικ.θηλ.του επιθέτου β' κλ. liber-libera-liberum = **ελεύθερος**

patria : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. patria -ae, θηλ.α' = **η πατρίδα**

mortua : ονομ. ενικ. θηλ. της μτχ. παθ. παρακειμένου του ρ.morior-mortuus sum - (mortuum)-mori.3* (αποθετικό) = **πεθαίνω**

essem : α'ενικ.υποτ.παρατ.του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

Ego : ονομ.ενικ.θηλ.της προσωπικής αντων.α'προσώπου ego = **εγώ**

nihil : αιτιατ.ενικ.ουδ.της ουσιαστ. αόρ. αντων. nemo-nemo-nihil = **κανείς,καμία, τίποτα**

iam : επίρρημα = **πια**

pati : απρφ.παθητικού ενεστώτα του ρ.*patior-passus sum-(passum)-pati.3 (αποθετικό) = **υπομένω, παθαίνω**

possum : α'ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ.*possum-potui-possesse = **μπορώ**

nec : αντιθετικός σύνδεσμος = **ούτε**

diu : επίρρημα = **για πολύ καιρό**

miserrima : ονομ.ενικ.θηλ.υπερθ. βαθμού του επιθ. β' κλ. miser-misera-miserum = **δυστυχής**

future sum: α'ενικ.οριστ.ενεστ.της Ενεργ.Περιφρ.Συζ. του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

at: αντιθετικός σύνδεσμος = **αλλά**

contra : επίρρημα = **αντίθετα**

hos : αιτιατ.πληθ.αρσ. της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

si : υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

pergis : β'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.pergo-perrexi-perrectum-pergere.3 = **συνεχίζω**

aut: διαζευκτικός σύνδεσμος = **ή**

immature : ονομ.ενικ.θηλ.του επιθέτου β' κλ. immaturus -a -um = **πρώωρος**

mors : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. *mors,mortis θηλ.γ' = **ο θάνατος**

aut: διαζευκτικός σύνδεσμος = **ή**

longa : ονομ.ενικ.θηλ.του επιθέτου β' κλ. longus -a -um = **μακρύς, μακροχρόνιος**

servitus : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. servitus -utis, θηλ.γ' = **η σκλαβιά**

manet: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.maneo-mansi-mansum-manere.2 = **(περι)μένω**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 43

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<p>α' κλίση vita, ae (Θ) senecta, ae (Θ) terra, ae (Θ) patria, ae (Θ) ira, ae (Θ) Roma, ae (Θ)</p> <p>β' κλίση liberi, orum (A) animus, i (A) filius, ii/i (A) domus, i (Θ) castra, orum (O)</p> <p>γ' κλίση hostis, is (A+Θ) ex(s)ul, is (A+Θ) coniu(n)x, gis (A+Θ) finis, is (A) penates, tium (A) mater, tris (Θ) mors, rtis (Θ) servetus, utis (Θ) moenia, ium (O)</p> <p>δ' κλίση conspectus, us (A) domus, us (Θ)</p>	<p>β' κλίση captivus, a, um longus, a, um infestus, a, um liber, era, erum miser, era, erum immaturus, a, um</p> <p>γ' κλίση infelix, -cis minax, -cis</p> <p>ANTΩΝΥΜΙΕΣ</p> <p>meus, a, um (κτητ.α'πρ.) tuus, a, um (κτητ.β'πρ.) hic, haec, hoc (δεικτ.) ego (προσ.α'πρ.) tu (προσ.β'πρ.) qui, quae, quod (αναφ.) ille, illa, illud (δεικτ.) nemo, nemo, nihil (λόρ.)</p>	<p>Α' συζυγία oppugno, oppugnavi, oppugnatum oppugnare popular, populates sum, populari (αποθ.)</p> <p>Β' συζυγία video, vidi, visum, videte habeo, habui, habitum, habere maneo, mansi, mansum, manere</p> <p>Γ' συζυγία traho, traxi, tractum, trahere gigno, genui, genitum, gignere alo, alui, alitum & alitum, alere cado, cecidi, casum, cadere succurro, succurri, succursum, succurrere pergo, perrexi, perrectum, pergere pario, peperit, partum, parere (15) → μτχ.μελλ. pariturus ingredior, ingressus sum, ingredi (αποθ.) (15) patior, passus sum, pati (αποθ.) (15) morior, mortus sum, mori (αποθ.) (15) → μτχ.μελλ. moriturus</p> <p>Δ' συζυγία pervenio, perveni, perventum, pervenire venio, veni, ventum, venire</p> <p>ΑΝΩΜΑΛΑ possum, potui, —, posse sum, fui, —, esse</p>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 43

1. **Num ad hostem venit?:** κύρια πρόταση. Ευθεία ερώτηση ολικής άγνοιας. **ego:** ενν. υποκ. στο **veni:** ρήμα της πρότασης, **ad hostem:** εμπρόθ. προσδ. κατεύθ. σε πρόσωπο.
2. **et captiva in castris tuis sum ?:** κύρια πρόταση. Ευθεία ερώτηση ολικής άγνοιας, **captiva:** κατηγ. στο ego: ενν. υποκ στο **sum:** ρήμα της πρότασης, **in castris:** εμπρόθ. προσδ. στάσης σε τόπο, **tuis:** επιθ. προσδ. στο castris.
3. **In hoc me longa vita et infelix senecta traxit?:** κύρια πρόταση. Ευθεία ερώτηση ολικής άγνοιας, **longa - infelix:** επιθ. προσδ. αντίστοιχα στα **vita - senecta:** υποκ. στο **traxit:** ρήμα της πρότασης, **me:** αντικ. στο **traxit,** **In hoc:** εμπρόθ. προσδ. εισόδου σε κατάσταση.
4. **ut primum exsulem deinde hostem te viderem:** δευτερ. συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut (καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερεύουσες συμπερασματικές προτάσεις γιατί το αποτέλεσμα στα Λατινικά θεωρείται υποκειμενικό. Είναι υποτακτική παρατατικού (viderem), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (traxit: πρκ.) και δηλώνει συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση (Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων). Στην κύρια υπάρχει η δεικτική αντωνυμία **hoc.** **ego:** ενν. υποκ. στο **viderem:** ρήμα της πρότασης, **exsulem - hostem:** κατηγ. στο **te:** αντικ. στο **viderem,** **primum - deinde:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
5. **Qui potuisti populari hanc terram?:** κύρια πρόταση. Ευθεία ερώτηση μερικής άγνοιας, **tu:** ενν. υποκ. στο **potuisti:** ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **populari:** τελ. απρμφ. αντικ. στο **potuisti,** **hanc:** επιθ. προσδ. στο **terram:** αντικ. στο **populari.** **Qui:** επιρρ. προσδ. τρόπου.
6. **quae te genuit:** δευτερ. αναφερ. πρόταση προσδιοριστική στο **terram.** Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με οριστική (**genuit:** πρκ.), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό. **quae:** υποκ. στο **genuit:** ρήμα της πρότασης, **te:** αντικ. στο **genuit.**
7. **atque aluit:** δευτερ. αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο **terram,** που συνδέεται με την προηγούμενη. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae** (ενν.) και εκφέρεται με οριστική (**aluit:** πρκ.), για να δηλώσει κάτι το πραγματικό. **quae:** ενν. υποκ. στο **aluit:** ρήμα της πρότασης.
8. **Nono tibi ingredienti fines partiae ira cecidit ?:** κύρια πρόταση. Ευθεία ερώτηση ολικής άγνοιας. **ira:** υποκ. στο **non cecidit:** ρήμα της πρότασης, **tibi:** δοτ. προς. ή αντικ. στο **non cecidit** και υποκ. στο **ingredienti:** χρον. μτχ. συνημμένη, **partiae:** γεν. κτητ. στο **fines:** αντικ. στο **ingredienti.**
9. **Quamvis infesto et minaci animo perveneras:** δευτερ. παραχωρητική πρόταση. Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο **quamvis,** επειδή ακολουθούν επίθετα (**infesto - minaci**) και εκφέρεται με οριστική (**perveneras:** υπερσ.) κατ' αναλογία με τον εναντιωματικό σύνδεσμο **quamquam** (Σύνταξη ποιητική και μετακλασική). **tu:** ενν. υποκ. στο **perveneras:** ρήμα της πρότασης, **infesto - minaci:** επιθ. προσδ. στο **animo:** αφαιρ. οργ. τρόπον.
10. **cum in conspectu Roma fuit:** δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο **cum** και εκφέρεται με οριστική (**fuit:** πρκ.), για να δηλώσει μόνο το χρόνο. **Roma:** υποκ. στο **fuit:** ρήμα της πρότασης, **in conspectu:** εμπρόθ. προσδ. εντοπισμού σε κατάσταση.

11. **cur tibi succurrit?**: κύρια πρόταση. Ευθεία ερώτηση μερικής άγνοιας, **non succurrit**: απρόσωπο ρήμα της πρότασης (id: ενν. υποκ.), **tibi**: δοτ. προσ. στο **non succurrit**. **cur**: επιρρ. προσδ. αναγκαστ. αιτίου.
12. "**Intra illa moenia domus ac penates mei sunt, mater, coniunx liberique**" : κύρια πρόταση. **Domus - penates - mater - coniunx - liberi**: υποκ. στο **sunt**: ρήμα της πρότασης, **mei**: επιθ. προσδ. στο penates, **Intra moenia**: εμπροθ. προσδ. τόπου, **illa**: επιθ. προσδ. στο moenia.
13. **Ego nisi peperissem**: δευτερ. υποθετ. πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **nisi** και εκφέρεται με υποτακτική υπεσυντέλικου, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 14 (β' είδος, το απαγματωποιητό, όπου η υπόθεση αναφέρεται στο παρελθόν και η απόδοση στο παρόν). Υποθ.: **nisi peperissem**. Απόδ.: **non oppugnaretur**. **Ego**: υποκ. στο **peperissem**: ρήμα της πρότασης.
14. **Ergo Roma non oppugnaretur**: κύρια πρόταση. **Roma**: υποκ. στο **non oppugnaretur**: ρήμα της πρότασης.
15. **nisi filium haberem**: δευτερ. υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **nisi** και εκφέρεται με υποτακτική παραθετικού, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 15 (β' είδος, το απαγματωποιητό στο παρόν). Υποθ.: **nisi haberem**. Απόδ.: **essem**. **ego**: ενν. υποκ. στο **haberem**: ρήμα της πρότασης, **filium**: αντικ. στο **haberem**.
16. **libera in libera patria mortua essem**: κύρια πρόταση, **libera**: κατηγ. στο **ego**: ενν. υποκ. στο **essem**: ρήμα της πρότασης, **mortua**: χρον. μτχ. ή επιρρ. κατηγ. χρόνου στο **ego**, **in patria**: εμπροθ. προσδ. στάσης σε τόπο, **libera**: επιθ. προσδ. στο patria.
17. **Ego nihil iam pati possum**: κύρια πρόταση. **Ego**: υποκ. στο **possum**: ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **pati**: τελ. απρμφ. αντικ. στο **possum**, **nihil**: αντικ. στο **pati**, **iam**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
18. **nec diu miserrima futura sum**: κύρια πρόταση. **miserrima**: κατηγ. στο **ego**: ενν. υποκ. στο **futura sum**: ρήμα της πρότασης, **diu**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
19. **at contra hos aut immatura mors aut longa servitus manet**: κύρια πρόταση. **immatura - longa**: επιθ. προσδ. αντίστοιχα στα **mors - servitus**: υποκ. στο **manet**: ρήμα της πρότασης, **hos**: αντικ. στο **manet**, **contra**: επιρρ. προσδ. τρόπου.
20. **si pergis**: δευτερ. υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **si** και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 19 (α' είδος, ανοιχτή υπόθεση στο παρόν). Υποθ.: **si pergis**. Απόδ.: **manet**. **tu**: ενν. υποκ. στο **pergis**: ρήμα της πρότασης.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά οι ρηματικοί τύποι α', β', γ' σύζυγας.
2. Να σχηματιστούν οι ενεργητικοί τύποι των αποθετικών ρημάτων του κειμέ-νου.
3. **perveneras, peperissem, pergis**: να κλιθούν οι προστακτικές όλων των χρόνων.

4. α) **repperissem, ingrediendi, pati**: να αντικατασταθούν χρονικά στο β' ενικό οριστικής και υποτακτικής (στις δύο φωνές).
β) Να κλιθεί η μετοχή **ingrediendi** στους δύο αριθμούς και στα τρία γένη.
5. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
6. **hoc, terram, infelix, fines, domus, mater, filium**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς (τα επίθετα και οι αντωνυμίες στα τρία γένη).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. Στις περιόδους που ακολουθούν να μετατραπεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιο με εξάρτηση **mater interrogat** και **mater interrogavit**.
 - Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum?
 - In hoc me longa vita et infelix senectus traxit, ut primum exsulem deinde hostem te viderem?
 - Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit?
 - Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit?
2. Να δικαιολογηθεί η εκφορά των δευτερευουσών προτάσεων του κειμένου με βάση την ακολουθία των χρόνων.
3. Να αναλυθούν οι μετοχές του κειμένου στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.
4. **at contra hos, si pergis, aut immatura mors aut long: servitus manet**: να μετατραπεί ο υποθετικός λόγος στα υπόλοιπα είδη.

ΜΑΘΗΜΑ XLIV (44)

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΤΥΡΑΝΝΩΝ

Haec est tyrannorum vita, **in qua nulla fides, nulla caritas, nulla fiducia benevolentiae stabilis esse potest**: tyrannis omnia semper suspecta atque sollicita sunt; nullus locus amicitiae eis est. Nescio enim **quis possit diligere eum, quem metuat, aut eum, a quo se metui putet**. Coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus. **Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt**, tum intellegitur, **quam fuerint inopes amicorum**. Hoc est quod Tarquinius dixisse ferunt exultantem: « Tum intellexi, quos **fidus amicos habuissem, quos infidos, cum iam neutris gratiam referre poteram** ».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αυτή είναι η ζωή των τυράννων, **στην οποία δεν μπορεί να υπάρξει καμία τιστοσύνη, καμία αγάπη, καμία πίστη σε σταθερή φιλία**. Για τους τυράννους όλα πάντα είναι ύποπτα και ταραγμένα· η φιλία δεν έχει καμία θέση σ'αυτούς. Γιατί δεν ξέρω **ποιος μπορεί να αγαπά αυτόν, τον οποίο φοβάται, ή αυτόν, που νομίζει πως τον φοβάται**. Στους τυράννους εντούτοις δείχνουν (οι γύρω τους) υποκριτικό σεβασμό, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα. **Αν όμως ίσως, όπως συμβαίνει συνήθως, χάσουν την εξουσία, τότε γίνεται αντιληπτό πόσο τους έλλειπαν οι φίλοι**. Αυτό είναι το οποίο λένε ότι είπε ο Ταρκύνιος όταν ήταν εξόριστος: «Τότε κατάλαβα ποιους είχα πιστούς φίλους, ποιους ψεύτικους, όταν πια δεν μπορούσα να ανταποδώσω τη χάρη ούτε στον ένα ούτε στον άλλο».

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Haec : ονομ.ενικ.θηλ.της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

est: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. του ρ. sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

turannorum : γεν.πληθ.του ουσιαστ. tyrannus -i, αρσ.β' = **ο τύραννος**

vita : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. vita -ae, θηλ.α' = **η ζωή**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

qua : αφαιρ.ενικ.θηλ. της αναφ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

nulla : ονομ.ενικ.θηλ. του αντωνυμικού επιθέτου nullus-a-um = **κανείς-καμία-κανένα**

fides : ονομ.ενικ.του ουσιαστ.*fides,fidei, θηλ.ε' = **η εμπιστοσύνη (μόνο ενικ.)**

nulla : ονομ.ενικ.θηλ. του αντωνυμικού επιθέτου nullus -a -um = **κανείς-καμία-κανένα**

caritas : ονομ.ενικ.του ουσιαστ.*caritas -atis, θηλ.γ' = **η αγάπη, η στοργή**

(ετερόσημο: στον πληθ.= εκφράσεις στοργής)

nulla : ονομ.ενικ.θηλ. του αντωνυμικού επιθέτου nullus -a -um = **κανείς-καμία-κανένα**

fiducia : ονομ.ενικ.του ουσιαστ.*fiducia -ae, θηλ.α' = **η πίστη (μόνο ενικ.)**

benevolentiae : γεν.ενικ.του ουσ.*benevolentia -ae, θηλ.α' = **η φιλία, η εύνοια (μόνο ενικ.)**

stabilis : γεν.ενικ.θηλ. του επιθέτου γ' κλ. stabilis -is -e = **σταθερός**

esse : απρφ.ενεστ.του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

potest: γ'ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ.*possum-potui-posse = **μπορώ**

tyrannis : δοτ.πληθ.του ουσιαστ. tyrannus -i, αρσ.β' = **ο τύραννος**

omnia : ονομ.πληθ.ουδ. του επιθέτου γ' κλ. omnis -is -e = **όλος**

semper : επίρρημα = **πάντα**

suspecta : ονομ.πληθ.ουδ.της μτχ. παθητ. παρακ. του ρ. suspicio-suspexi-suspectum-suspicere.3* = **υποπτεύομαι**

atque : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

sollicita : ονομ.πληθ.ουδ.του επιθέτου β' κλ. sollicitus -a -um = **ταραγμένος**

sunt: γ'πληθ.οριστ.ενεστ. του ρ. sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

nullus : ονομ.ενικ.αρσ. του αντωνυμικού επιθέτου nullus -a -um = **κανείς-καμία-κανένα**

locus : ονομ.ενικ.του ουσιαστ.*locus -i, αρσ.β' = **ο τόπος, η θέση**

(ετερογενές: loci -orum, αρσ.β' = τα χωρία του βιβλίου / loca -orum, ουδ.β'= οι τόποι)

amicitiae : δοτ.ενικ.του ουσιαστ. amicitia -ae, θηλ.α' = **η φιλία, η συμμαχία**

eis : δοτ.πληθ.αρσ.της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ο**

est : γ'ενικ.οριστ.ενεστ. του ρ.sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

Nescio : γ'ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ.nescio-nescivi(ii)-nescitum-nescire.4 = **δεν ξέρω**

enim : αιτιολογικός σύνδεσμος = **γιατί**

quis : ονομ.ενικ.αρσ. της ουσιαστικής ερωτηματικής αντων. quis-quis-quid = **ποιος-α**

possit : γ'ενικ.υποτ.ενεστ. του ρ. *possum-potui-posse = **μπορώ**

diligere : απρφ.ενεργητικού ενεστ. του ρ.diligo-dilexi-dilectum-diligere.3 = **αγαπώ**

eum : αιτιατ.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

quem : αιτιατ.ενικ.αρσ. της αναφ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

metuat : γ'ενικ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.metuo-metui-metutum-metuerere.3 = **φοβάμαι**

aut : διαζευκτικός σύνδεσμος = **ή**

eum : αιτιατ.ενικ.αρσ. της οριστικής αντων. is-ea-id = **αυτός -ή -ό**

a : πρόθεση με αφαιρετική = **από**

quo : αφαιρ.ενικ.αρσ.της αναφ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

se : αιτιατ.ενκ.αρσ. της προσωπικής αντων.γ' προσώπου = **(αυτός)**

metui : απρφ.παθητικού ενεστ.του ρ.metuo-metui-metutum-metuerē.3 = **φοβάμαι**

putet : γ'ενικ.υποτ.ενεστ.Ε.Φ. του ρ.puto- putavi-putatum-putare.1 = **νομίζω, θεωρώ**

Coluntur : γ'πληθ.οριστ.ενεστ. Π.Φ.του ρ.colo-colui-cultum-colere.3 = **λατρεύω, καλλιεργώ**

tamen : αντιθετικός σύνδεσμος = **όμως**

simulatione : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. simulatio -onis, θηλ.γ' = **η υποκρισία**

dumtaxat: επίρρημα = **τουλάχιστον**

ad : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

tempus : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. tempus,temporis , ουδ.γ' = **ο χρόνος, το χρονικό διάστημα**

Quodsi: υποθετικός σύνδεσμος = **αν όμως**

forte : επίρρημα = **ίσως, τυχαία**

ut : παραβολικός σύνδεσμος = **όπως**

fit: γ'ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ. *fio-factus sum-fieri = **γίνομαι**

plerumque : επίρρημα = **συνήθως**

cecidērunt: γ'πληθ.οριστ.πρκ. Ε.Φ. του ρ.cado-cecidi-casum-cadere.3 = **πέφτω**

in : επίρρημα = **τότε**

intellegitur : γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Π.Φ. του ρ. intellego-intellexi-intellectum-intellegere.3 = **αντιλαμβάνομαι, καταλαβαίνω (εδώ απρόσωπο)**

quam : ερωτηματικό επίρρημα = **πόσο**

fuerint: γ'πληθ.υποτ.πρκ.του ρ. sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

inopes : ονομ.πληθ.αρσ. του επιθέτου γ' κλ. *inops,inopis = **ενδεής, αυτός που έχει έλλειψη από κάτι (γεν. πληθ. -um)**

amicorum : γεν.πληθ.του ουσιαστ. amicus -i, αρσ.β' = **ο φίλος**

Hoc : ονομ.ενικ.ουδ.της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

est : γ'ενικ.οριστ.ενεστ. του ρ. sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

quod : αιτιατ.ενικ.ουδ. της αναφ.αντων. qui-quae-quod = **ο οποίος -α -ο**

Tarquinius : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ.*Tarquinius -ii(i), αρσ.β'= **ο Ταρκίνιος**

dixisse : απρφ.ενεργητικού παρακειμένου του ρ.*dico-dixi-dictum-dicere.3 = **λέω**

ferunt : γ'πληθ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.*fero-tuli-latum-ferre = **(ανα)φέρω**

exulantem : αιτιατ.ενικ.αρσ.της μετχ. ενεστ.του ρ.exulo-exulavi-exulatum-exulare.1 = **είμαι εξόριστος**

Tum : επίρρημα = **τότε**

intellexi : α'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.intellego-intellexi-intellectum-intellegere.3 = **αντιλαμβάνομαι, καταλαβαίνω**

quos : αιτιατ.πληθ.αρσ.της ουσιαστικής ερωτηματικής αντων. quis-quis-quid = **ποιος -α -ο**

fidus : αιτιατ.πληθ.αρσ.του επιθέτου β' κλ. fidus -a -um = **πιστός**

amicos : αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ.amicus -i, αρσ.β' = **ο φίλος**

habuissem : α'ενικ.υποτ.υπερσ. Ε.Φ.του ρ. habeo-habui-habitu(m)-habere.2 = **έχω**

quos : αιτιατ.πληθ.αρσ.της ουσιαστικής ερωτηματικής αντων. quis-quis-quid = **ποιος -α -ο**

infidos : αιτιατ.πληθ.αρσ.του επιθέτου β' κλ. infidus -a -um = **άπιστος, ψεύτικος**

cum : χρονικός σύνδεσμος (καθαρά χρονικός) cum = **όταν**

iam : επίρρημα = **πια, ήδη**

neutris : δοτ.πληθ.αρσ.του αντων.επιθ. neuter-neutra-neutrum = **ούτε ο ένας ούτε ο άλλος**

gratiam : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. gratia -ae, θηλ.α' = **η χάρη**

(ετερόσημο: στον πληθ. = η ευγνωμοσύνη)

referre : απρφ.ενεργητικού ενεστ.του ρ.*refero-retuli-relatum-referre = **ανταποδίδω**

poteram : α'ενικ.οριστ.παρατ. του ρ. *possum-potui-possesse = **μπορώ**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 44

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<p>α' κλίση vita, ae (Θ) fiducia, ae (Θ) benevolentia, ae (Θ) amicitia, ae (Θ) gratia, ae (Θ)</p>	<p>β' κλίση sollicitus, a, um fidus, a, um infidus, a, um</p>	<p>Α' συζυγία puto, putavi, putatum, putare exulo, exulavi, exulatum, exulare</p>
<p>β' κλίση tyrannus, i (A) locus, i (A) amicus, i (A) Tarquinius, ii/i (A)</p>	<p>γ' κλίση stabilis, is, e omnis, is, e inops, -pis</p>	<p>Β' συζυγία habeo, habui, habitum, habere</p>
	ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ	
<p>γ' κλίση caritas, atis (Θ) simulatio, ionis (Θ) tempus, oris (Θ)</p>	<p>hic, haec, hoc (δεικτ.) qui, quae, quod (αναφ.) is, ea, id (δεικτ.οριστ.) quis, quis, quid (ερωτ.) se (προσ.γ'πρ.) neuter, tra, um (αντων.επιθ.)</p>	<p>Γ' συζυγία diligere metuo, metui, metutum, metuere colo, colui, coltum, colere cado, cecidi, casum, cadere dico, dixi, dictum, dicere intellego, intellexi, intellectum, intellegere suspicio, suspexi, suspectum, suspicere (15)</p>
<p>ε' κλίση fides, ei (Θ)</p>	<p>nullus, a, um (αντων.επιθ.)</p>	<p>Δ' συζυγία nescio, nesci(v)I, nescitum, nescire</p>
		ΑΝΩΜΑΛΑ
		<p>fio, factus sum, fieri (3) fero, tuli, latum, ferre (3) refero, re(t)tuli, relatum, reffere (3) possum, potui, — -, posse sum, fui, — -, esse</p>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 44

1. **Haec est tyrannorum vita:** κύρια πρόταση, **haec:** κατηγ. στο **vita:** υποκ στο **est:** ρήμα της πρότασης, **tyrannorum:** γεν. κτητ. ή υποκ. στο **vita.**
2. **in qua nulla fides, nulla caritas, nulla fiducia benevolentiae stabilis esse potest:** δευτερ. αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο **vita.** Εισάγεται με το εμπρόθετο αναφορικό **in qua** και εκφέρεται με οριστική (**potest:** ενεστώτας) για να δηλώσει κάτι το πραγματικό, **nulla - nulla - nulla:** επιθ. προσδ. αντίστοιχα στα **fides - caritas - fiducia:** υποκ. στο **potest:** ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **esse:** τελ. απρμφ. αντικ. στ **potest,** **stabilis:** επιθ. προσδ. στο **benevolentiae:** γεν. αντικ. στο **fiducia.** **in qua:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου.
3. **tyrannis omnia semper suspecta atque sollicita sunt:** κύρια πρόταση, **suspecta** (επιθ. μτχ.) - **sollicita:** κατηγ. στο **omnia:** υποκ. στο **sunt:** ρήμα της πρότασης, **tyrannis:** δοτ. προσ. του κρίνοντος προσώπου ή αντιχαριστική ή κτητική, **semper:** επιρρ. προσδ. χρόνου.
4. **nullus locus amicitiae eis est:** κύρια πρόταση, **nullus:** επιθ. προσδ. στο **locus:** υποκ. στο **est:** ρήμα της πρότασης, **amicitiae:** δοτ. κατηγ. σκοποί στο **est,** **eis:** δοτ. προσ. κτητ. στο **est.**
5. **Nescio enim:** κύρια πρόταση, **ego:** ενν. υποκ. στο **nescio:** ρήμα της πρότασης.
6. **quis possit diligere eum aut eum:** δευτερ. πλάγιο ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας, ως αντικ. στο **nescio.** Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quis** και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερ. πλάγιες ερωτημ. προτάσεις, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**possit,** γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**nescio:** ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν, **quis:** υποκ. στο **possit:** ρήμα της πρότασης και στο (ταυτοπροσωπία) **diligere:** τελ. απρμφ. αντικ. στο **possit,** **eum - eum:** αντικ. στο **diligere.**
7. **quem metuat:** δευτερ. αναφορ. πρόταση προσδιοριστική στο **eum.** Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quem** και εκφέρεται υποτακτική, γιατί βρίσκεται σε πλάγιο λόγο από τις δευτ. πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**metuat,** γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**nescio:** ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν, **is:** ενν. υποκ. στο **metuat:** ρήμα της πρότασης, **quem:** αντικ. στο **metuat.**
8. **a quo se metui putet:** δευτερ. αναφορ. πρόταση, προσδιοριστική στο **eum.** Εισάγεται με το εμπρόθετο αναφορικό **a quo** και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί βρίσκεται σε πλάγιο λόγο από τις δευτ. πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις. Είναι υποτακτική ενεστώτα (**putet,** γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**nescio:** ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν, **is:** ενν. υποκ. στο **putet:** ρήμα της πρότασης, **se:** υποκ. (ταυτοπροσωπία - λατινισμός - άμεση αυτοπάθεια) στο **metui:** ετο. απρμφ. αντικ. στο **putet,** **a quo:** εμπρόθ. προσδ. ποιητ. αιτίου στο **metui.**
9. **Coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus:** κύρια πρόταση, **tyranni:** ενν. υποκ. στο **coluntur:** ρήμα της πρότασης, **simulatione:** αφαιρ. οργ. τρόπον, **dumtaxat:** επιρρ. προσδ. χρόνου, **ad tempus:** εμπρόθ. προσδ. χρόνου.
10. **Quosdi forte ceciderunt:** δευτερ. υποθ. πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **quosdi** και εκφέρεται με οριστική πασοακειμένου, γιατί σχηματίζει υποθετικό λόγο με απόδοση την πρόταση 12 (α' είδος, ανοιχτή υπόθεση στο παρελθόν). **Υποθ.:** **Quosdi ceciderunt.** **Αποδ.:** **intelligitur** (η απόδοση είναι στο παρόν), **tyranni:** ενν. υποκ. στο **ceciderunt:** ρήμα της πρότασης, **forte:** επιρρ. προσδ. τρόπον.

11. **ut fit plerumque**: δευτ. απλή παραβολική πρόταση. Εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο **ut** και εκφέρεται με οριστική (**fit**: ενεστώτας), γιατί η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή καταστάσεις που είναι ή θεωρούνται αντικειμενική πραγματικότητα, **id**: ενν. υποκ. στο **fit**: ρήμα της πρότασης, **plerumque**: επιρρ. προσδ. ποσοῦ ή χρόνου.
12. **tum intellegitur**: κύρια πρόταση. Η πρόταση 13 είναι υποκ. στο **intellegitur**: απρόσωπο ρήμα της πρότασης, **tum**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
13. **quam fuerint inopes amicorum**: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως υποκ. στο απρόσωπο **intellegitur**. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα **quam** και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτ. πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Είναι υποτακτική παρακείμενου (**fuerint**) γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (**intellegitur**: ενεστώτα;) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν, **tyranni**: ενν. υποκ. στο **fuerint**: ρήμα της πρότασης, **amicorum**: γεν. αντικ. στο **inopes**: κατηγ. στο **tyranni**, **quam**: επιρρ. προσδ. ποσοῦ.
14. **Hoc est**: κύρια πρόταση, **hoc**: υποκ. στο **est**: ρήμα της πρότασης.
15. **quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem**: δευτερ. αναφορ. πρόταση, προσδιοριστική στο **hoc** ή ουσιαστική ως κατηγορούμενο στο **hoc**. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quod** και εκφέρεται με οριστική (**ferunt**: ενεστώτας), γιατί δηλώνει κάτι το πραγματικό, **homines**: ενν. υποκ. στο **ferunt**: ρήμα της πρότασης, **Tarquinius**: υποκ. (ετεροπροσωπία) στο **dixisse**: ειδ. απρμφ. αντικ. στο **ferunt**. και στο **exulantem**: χρον. μτχ. συνημμένη, **quod**: αντικ. στο **dixisse**.
16. **Tum intellexi**: κύρια πρόταση, **ego**: ενν. υποκ. στο **intellexi**: ρήμα της πρότασης, **tum**: επιρρ. προσδ. χρόνου.
17. **quos fidos amicos habuissem** : δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως αντικείμενο στο **intellexi**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quos** και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερ. πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Είναι υποτακτική υπερσυντέλικου (**habuissem**), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**intellexi**: πρκ.) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν, **ego**: ενν. υποκ. στο **habuissem**: ρήμα της πρότασης, **fidos**: επιθ. προσδ. στο **amicos**: κατηγ. στο **quos**: αντικ. σι **habuissem**.
18. **quos infidos**: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση, ελλειπτική ως αντικείμενο στο **intellexi**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quos** και εκφέρεται με υποτακτική όπως όλες οι δευτερ. πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Είναι υποτακτική υπερσυντέλικου (**habuissem**: ενν.), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (**intellexi**: πρκ.) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν, **ego**: ενν. υποκ. στο **habuissem**: ενν. ρήμα της πρότασης, **infidos**: επιθ. προσδ. στο **amicos**: κατηγ. (ενν.) στο **quos**: αντικ. στο **habuissem**.
19. **cum iam neutris gratiam referre poteram**: δευτερ. χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο **cum** και εκφέρεται με οριστική (**poteram**: πρτ.), για να δηλώσει μόνο το χρόνο. Διατηρεί την οριστική αν και ο λόγος είναι πλάγιος, **ego**: ενν. υποκ. στο **poteram**: ρήμα της πρότασης και στο **referre**: τελ. απρμφ. αντικ. στο **poteram**, **neutris - gratiam**: έμμ.-άμ. αντικ. στο **referre**, **iam**: επιρρ. προσδ. χρόνου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

1. Να αντικατασταθούν χρονικά και εγκλιτικά όλοι οι ρηματικοί τύποι.
2. **ceciderunt, intellexi, dixisse, habuissem** : να σχηματιστούν τα απαρέμφατα, οι μετοχές, τα γερούνδια και τα γερουνδιακά (στις δύο φωνές).
3. **fit, dixisse, ferunt, est**: να σχηματιστούν και να κλιθούν όλες οι προστακτικές.
4. Να κλιθεί η μετοχή **exultantem** στους δύο αριθμούς και στα τρία γένη.
5. Να σχηματιστούν τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου.
6. **fides, nulla, locus, quis, tempus, inopes, neutris**: να κλιθούν στους δύο αριθμούς (τα επίθετα και οι αντωνυμίες στα τρία γένη).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

1. Στις περιόδους που ακολουθούν να μετατραπεί ο πλάγιος λόγος σε ευθύ :
 - **Nescio enim quis possit diligere eum, quem metuat, aut eum, a quo se metui putet**
 - **tum intellegitur, quam fuerint inopes amicorum**
 - **Tum intellexi, quos fides amicos habuissem, quos infidos, cum iam neutris gratiam referre poteram**
2. **Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicorum**: να μετατραπεί ο υποθετικός λόγος στα υπόλοιπα είδη.
3. Οι περίοδοι που ακολουθούν να εξαρτηθούν από τις φράσεις **is dicit** και **is dixit**:
 - **Haec est tyrannorum vita, in qua nulla fides, nulla caritas, nulla fiducia benevolentiae stabilis esse potest**
 - **Hoc est quod Tarquinius dixisse ferunt exultantem**
4. Να αναλυθούν οι μετοχές του κειμένου στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.

ΜΑΘΗΜΑ XLV (45)

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΠΤΕΡΩΝΕΙ ΤΟ ΗΘΙΚΟ
ΤΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΩΝ

Caesar ex captivis cognoscit **quae apud Ciceronem gerantur quantoque in periculo res sit**. Tum cuidam ex equitibus Gallis persuadet **ut ad Ciceronem epistulam diferat**. Curat et providet **ne, intercepta epistula, nostra consilia ab hostibus cognoscantur**. Quam ob rem epistulam conscriptam Graccis litteris mittit. Legatum monet **ut, si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat**. In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore. Gallus, periculum veritus, constituit **ut tragulam mitteret**. Haec casu ad turrim adhaesit et tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Ciceronem defertur. Ille epistulam perlegit militesque adhortatur **ut salutem sperent**.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Καίσαρας πληροφορείται από τους αιχμαλώτους **τι συμβαίνει στο στρατόπεδο του Κικέρωνα και πόσο κρίσιμη είναι η κατάσταση**. Τότε πείθει κάποιον από τους Γαλάτες υπείς **να μεταφέρει (μία) επιστολή στον Κικέρωνα**. Φρονίζει και προνοεί, **αν αρπαχθεί η επιστολή, να μη μαθευτούν τα σχέδιά μας από τους εχθρούς**. Γι' αυτό το λόγο στέλνει την επιστολή γραμμένη στα ελληνικά. Συμβουλεύει τον απεσταλμένο αν δε μπορέσει να πλησιάσει, **να δέσει την επιστολή στον ιμάντα του ακοντίου και να το ρίξει μέσα στο στρατόπεδο**. Στην επιστολή γράφει ότι θα έρθει γρήγορα με τις λεγεώνες. Ο Γαλάτης, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, αποφάσισε **να ρίξει το ακόντιο**. Αυτό τυχαία καρφώθηκε σε έναν πύργο και μετά από τρεις μέρες γίνεται αντιληπτό από κάποιον στρατιώτη και μεταφέρεται στον Κικέρωνα. Εκείνος διαβάζει την επιστολή μέχρι το τέλος και προτρέπει τους στρατιώτες **να ελπίζουν τη σωτηρία**.

ΚΑΘΕΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Caesar : ονομ.ενικ.του ουσιαστ.*Caesar -aris, αρσ.γ' = **ο Καίσαρας**

ex : πρόθεση με αφαιρετική = **από**

captivis : αφαιρ.πληθ.του επιθέτου β' κλ. captivus -a -um = **αιχμάλωτος**

cognoscit: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.cognosco-cognovi-cognitum-cognoscere.3 = **γνωρίζω**

quae : ονομ.πληθ.ουδ.της ουσιαστικής ερωτηματικής αντων. quis-quis-quis = **ποιός -α -ο**

apud : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

Ciceronem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ.*Cicero -onis, αρσ.γ' = **ο Κικέρωνας**

gerantur : γ'πληθ.υποτ.ενεστ. Π.Φ. του ρ.gero-gessi-gestum-gerere.3 = **διεξάγω, κάνω**

quanto : αφαιρ.ενικ.ουδ.της ερωτηματικής αντων. quantus -a -um = **πόσος -η -ο**

que : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

in : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

periculo : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. periculum -i, ουδ.β' = **ο κίνδυνος**

res : ονομ.ενικ.του ουσιαστ. res,rei, θηλ.ε' = **το πράγμα, η υπόθεση**

sit: γ'ενικ.υποτ.ενεστ.του ρ. sum-fui-esse = **είμαι, υπάρχω**

Tum : επίρρημα = **τότε**

cuidam : δοτ.ενικ.αρσ.της ουσιαστικής αόρ. αντων.quidam-quaedam-quiddam = **κάποιος -α -ο**

ex : πρόθεση με αφαιρετική = **από**

equitibus : αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. eques, equitis , αρσ.γ' = **ο ιππέας**

Gallis : αφαιρ.πληθ.του επιθέτου β' κλ. Gallus -a -um = **Γαλάτης, Γαλατικός**

persuadet : γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ.persuadeo-persuasi-persuasum-persuadere.2 = **πείθω**

ut: βουλητικός σύνδεσμος = **να**

ad : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

Ciceronem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ.*Cicero -onis, αρσ.γ' = **ο Κικέρωνας**

epistulam : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. epistula -ae, θηλ.α' = **η επιστολή**

deferat : γ'ενικ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.*defero-detuli-delatum-deferre = **μεταφέρω**

Curat: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ. curo-curavi-curatum-curare.1 = **φροντίζω**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

providet: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.provideo-providi-provisum-providere.7 = **προνοώ**

ne: βουλητικός σύνδεσμος = **να μην**

interepta : αφαιρ.ενικ.θηλ.της μετχ.παθητικού παρακειμένου του ρ.intercipio-intercepi-interceptum-intercipere.3* = **αρπάζω** κάτι πριν φθάσει στον προορισμό του

epistula: αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. epistula -ae, θηλ.α' = **η επιστολή**

nostra : ονομ.πληθ.ουδ.της κτητ. αντων.α'προσ. noster-nostra-nostrum = **δικός -ή -ο μας**

consilia: ονομ.πληθ.του ουσιαστ. consilium -ii(i), ουδ.β' = **το σχέδιο**

ab: πρόθεση με αφαιρετική = **από**

hostibus : αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. *hostis -is, αρσ.γ' = **ο εχθρός**

cognoscantur : γ'πληθ.υποτ.ενεστ. Π.Φ. του ρ.cognosco-cognovi-cognitum-cognoscere.3 = **γνωρίζω**

Quam: αιτιατ.ενικ.θηλ,της αναφ.αντων.qui-quaе-quod = **ο οποίος -α -ο**

ob: πρόθεση με αιτιατική = **εξαιτίας**

rem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. res, rei, θηλ.ε' = **το πράγμα, η υπόθεση**

epistulam : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. epistula -ae, θηλ.α' = **η επιστολή**

conscriptam : αιτιατ.ενικ.θηλ.της μτχ.παθητικού παρακειμένου του ρ.conscribere
conscripsi-conscriptum-conscribere.3 = **γράφω**

Graecis : αφαιρ.πληθ.θηλ.του επιθέτου β' κλ. Graecus -a -um = **Ελληνικός**

litteris : αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. littera -ae, θηλ.α' = **το γράμμα του αλφαβήτου**
(ετερόσημο: litterae -arum = η λογοτεχνία, **η επιστολή**)

mittit : γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ. mitto-misi-missum-mittere.3 = **στέλλω**

Legatum : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. legatus -i, αρσ.β' = **ο απεσταλμένος**

monet : γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ. moneo-monui-monitum-mondere.2 =
συμβουλεύω

ut: βουλευτικός σύνδεσμος = **να**

si: υποθετικός σύνδεσμος = **εάν**

adire : απρφ.ενεργητικού ενεστώτα του ρ.*adeo-adi(v)i-aditum-adire = **πλησιάζω**

non : αρνητικό μόριο = **όχι, δεν**

possit : γ'ενικ.υποτ.ενεστ. του ρ.*possum-potui-posse = **μπορώ**

epistulam : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. epistula -ae, θηλ.α' = **η επιστολή**

ad : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

amentum : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. amentum -i, αρσ.β' = **ο τράντας, το λουρί**

tragulae : γεν.ενικ.του ουσιαστ. tragula -ae, θηλ.α' = **το ακόντιο** (ένα είδος)

adliget: γ'ενικ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ. adligo-adligavi-adligatum-adligare.1 = **δένω**

et : συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

intra : πρόθεση με αιτιατική = **μέσα**

castra : αιτιατ.πληθ.του ουσιαστ.*castra -orum, ουδ.β' = **το στρατόπεδο**

(ετερόσημο: castum-i = φρούριο)

abiciat: γ'ενικ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ. abicio-abieci-abiectum-abicere.3* = **ρίχνω**

In : πρόθεση με αφαιρετική = **σε**

litteris : αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. littera -ae, θηλ.α' = **το γράμμα του αλφαβήτου**
(ετερόσημο: litterae -arum = η λογοτεχνία, η επιστολή)

scribit: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ. scribo-scripsi-scriptum-scribere.3 = **γράφω**

se : αιτιατ.ενικ.αρσ.της προσωπικής αντων.γ'προσώπου = **(αυτός)**

cum : πρόθεση με αφαιρετική = **με**

legionibus : αφαιρ.πληθ.του ουσιαστ. legio -onis, θηλ.γ' = **η λεγεώνα**

celeriter : επίρρημα = **γρήγορα**

adfore : απρφ. μέλλοντα του ρ. adsum-adfui & affui-adesse = **έρχομαι**

Gallus : ονομ.ενικ. του επιθέτου β' κλ. Gallus -a -um = **Γαλάτης, Γαλατικό**

periculum : αιτιατ.ενκ. του ουσιαστ. periculum -i, ουδ.β' = **ο κίνδυνος**

veritus : ονομ.ενικ.αρσ.της μτχ.παθητικού παρακειμένου του ρ.*vereor-veritus sum-
(veritum)-vereri.2 (αποθετικό) = **φοβάμαι**

constituit : γ'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ.constituo-constitui-constitutum-constituere.3
= **αποφασίζω**

ut: βουλευτικός σύνδεσμος = **να**

tragulam : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. tragula -ae, θηλ.α' = **το ακόντιο** (ένα είδος)

mitteret: γ'ενικ.υποτ.παρ. Ε.Φ.του ρ..mitto-misi-missum-mittere.3 = **στέλλω**

Haec : ονομ.ενικ.θηλ.της δεικτικής αντων. hic-haec-hoc = **αυτός -ή -ό**

casu : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. casus -us, αρσ.δ' = **το τυχαίο περιστατικό**

ad : πρόθεση με αιτιατική = **σε**

turrim : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ.*turris -is, θηλ.γ' = **ο πύργος** (αιτιατ.ενικ.: -im, αφαιρ: -i)

adhaesit: γ'ενικ.οριστ.πρκ. Ε.Φ.του ρ. adhaeresco-adhaesi-adhaesum-adhaerescere.3 = **καρφώνομαι**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

tertio : αφαιρ.ενικ.αρσ.του τακτικού αριθμητικού επιθέτου tertius -a -um = **τρίτος -η -ο**

post: επίρρημα = **έπειτα**

die : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. dies,diei, αρσ.ε' = **η ημέρα**

a : πρόθεση με αφαιρετική = **από**

quodam : αφαιρ.ενικ.αρσ.της επιθ. αόρ. αντων.quidam-quaedam-quoddam = **κάποιος -α -ο**

milite : αφαιρ.ενικ.του ουσιαστ. miles,militis , αρσ.γ' = **ο στρατιώτης**

conspicitur : γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Π.Φ.του ρ.conspicio-conspexi-conspectum-conspicere.3 = **βλέπω**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

ad: πρόθεση με αιτιατική = **σε, προς**

Ciceronem : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ.*Cicero -onis, αρσ.γ' = **ο Κικέρωνας**

defertur: γ' ενικ.οριστ.ενεστ. Π.Φ. του ρ.*defero-detuli-delatum-deferre = **μεταφέρω**

▼

Ille: ονομ.ενικ.αρσ.της δεικτικής αντων. ille-illa-illud = **εκείνος -η -ο**

epistulam : αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ. epistula -ae, θηλ.α' = **η επιστολή**

perlegit: γ'ενικ.οριστ.ενεστ. Ε.Φ. του ρ.perlego-perlegi-perlectum-perlegere.3 = **διαβάζω μέχρι το τέλος**

milites : αιτιατ.πληθ. του ουσιαστ. miles,militis , αρσ.γ' = **ο στρατιώτης**

que: συμπλεκτικός σύνδεσμος = **και**

adhortatur : γ'ενικ.οριστ.ενεστ.του ρ.*adhortor-adhortatus sum-(adhortatum)-adhortari.1(αποθετικό)=**προτρέπω**

ut: βουλευτικός σύνδεσμος = **να**

salutem: αιτιατ.ενικ.του ουσιαστ.*salus,salutis , θηλ.γ' = **η σωτηρία** (μόνο ενικ.)

sperent : γ'πληθ.υποτ.ενεστ. Ε.Φ.του ρ. spero-speravi-speratum-sperare.1 = **ελπίζω**

Συγκεντρωτικοί πίνακες μαθήματος 45

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<p>α' κλίση epistula, ae (Θ) littera, ae (Θ) tragula, ae (Θ)</p> <p>β' κλίση legatus, i (A) periculum, i (O) consilium, ii/i (O) amentum, i (O) castra, ii/i (O)</p> <p>γ' κλίση Caesar, is (A) Cicero, nis (A) eques, itis (A) miles, itis (A) hostis, is (A+Θ) legio, onis (Θ) turris, is (Θ) salus, tis (Θ)</p> <p>δ' κλίση casus, us (A)</p> <p>ε' κλίση dies, ei (A) res, ei (Θ)</p>	<p>β' κλίση captivus, a, um Gallus, a, um Graecus, a, um tertius, a, um</p> <hr/> <p>ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ</p> <p>Quis, quis, quid (ερωτ.) quantus, a, um (ερωτ.)</p> <p>qui, quae, quod (αναφ.) ille, ilia, illud (δεικτ.) hie, haec, hoc (δεικτ.) se (προσ. 3' πρ.) noster, stra, strum (κτητ. α' πρ.) quidam, quaedam, quiddam (αόρ. ουσ.) quidam, quaedam, quoddam (αόρ. επιθ.)</p>	<p>Α' συζυγία curo, curavi, curatum, curare adligo, adligavi, adligatum, adligare spero, speravi, speratum, sperare adhortor, adhortatus sum, adhortari (αποθ.)</p> <p>Β' συζυγία persuadeo, persuasi, persuasum, persuadere provideo, providi, provisum, provide moneo, monui, monitum, monere vereor, veritus sum, vereri</p> <p>Γ' συζυγία Cognosco, cognovi, cognitum, cognoscere gero, gessi, gestum, gerere perlego, perlegi, perlectum, perlegere conscribo, conscripsi, conscriptum, conscribere mitto, misi, missum, mittere constituo, constitui, constitutum, constituere adhaeresco, adhaesi, adhaesum, adhaerescere abicio, abieci, abiectum, abicere (15) conspicio, conspexi, conspectum, conspiciere (15) intercipio, intercepti, interceptum, interciperere (15)</p> <p>ΑΝΩΜΑΛΑ defero, detuli, delattum, deferre (3) adsum, adfui, — -, adesse possum, potui, — -, posse adeo, adi(v)i, aditum, adire sum, fui, — -, esse</p>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ 45

1. **Caesar ex captivis cognoscit:** κύρια πρόταση. **Caesar:** υποκ. στο *cognoscit*. ρήμα της πρότασης, **ex captivis:** εμπρόθ. προσδ. προέλευσης.
2. **quae apud Ciceronem gerantur:** δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας, ως αντικ. στο *cognoscit*. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Είναι υποτακτική ενεστώτα (*gerantur*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*cognoscit*: ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν, **quae:** υποκ. στο **gerantur:** ρήμα της πρότασης, **apud Ciceronem:** εμπρόθ. προσδ. τόπου-πλησίον.